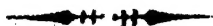

ప్ర. ర. స్థ.

జయచర్మము

కృతిక ర్థ:

చిలుకూరి లక్ష్మీ పతికాస్త్రి

వెల: 14 అశలు

ఇందలి ద్వితీయముద్రణాదిసర్వాధికారముల
గ్రంథకర్తవే.

వలయువారు:—

చిలుకూరి లక్ష్మీపతిశాస్త్రి, మార్కండపాడు.
చాగల్లపోష్టు,
పశ్చిమగోదావరిజిల్లా.

1949 — పుటలు, 500.

ప బ్లి ష రు:

బులుసు వెంకటశాస్త్రి, ప్రొపైటర్సు

శ్రీశారదాముద్రణాలయము, భట్నవిల్లి. అమలాపురంలా"1

శ్రీ గురు మూర్తయే నమః.

బ్రహ్మశ్రీ చిలుకూరి లక్ష్మీపతిశాస్త్రిగారిచే రచియింపఁబడిన “జయవర్ధనుడు” అను పద్యకావ్య మామూలాగ్రిముగాఁ జదివి యానందించితిని. ఇందలి యితివృత్తము కల్పితమయ్యును బుర్రాణగాధ వలె గన్నట్టుటయే కాక కవితాపద్ధతియందు నవీనరీతు లున్నను బ్రామికముగాఁ ప్రాచీనమహాకవులరీతులే కనఁబడును. శాస్త్రిగారి సంస్కృతాంధ్రభాషల నొనర్చిన పరిశ్రమవిశేష ముడుగఁగునఁ దోచు చున్నది. భాషాశుద్ధియు, రససిద్ధియు సర్వత్ర యేకాకారముగా మెఱయఁ గూర్చు నేర్పుగల యీ యువక కవిమణి యింతటితో లేఖని నాఁపక మేల్తరములైన కావ్యకుసుమమాలికల నింకను రచించి యాంధ్రశారద నలంకరించి యాయమ్మ యాశీర్వచనముల నితోభివృద్ధి నొందుగాక! యని యాశించుచున్నాను.

అమలాపురం }
20-7-49 }

ఇట్లు,
“విద్యుత్-విశేఖర,
కవి తా భూషణ”
వెంపరాల సూర్యనారాయణశాస్త్రి.

హృదయము. ప. ౩౦. ఆధునికకవన
ల-18

సాధారణముగాఁ గవితన కావ్యమునకుఁ జేరు పెట్టుటలోనే యొక క్రొత్తదనము కనఁబడుచును. పేరునుబట్టి “యీజయవర్ధనకృతి” మాతనకల్పనామనోజ్ఞ మైనది. ధోరణినిబట్టి ప్రాకృతనామధేయపురపురములది. ఇందలి కవిత్వ మొకప్రవాహమువలె బోవుచు మన తెరుఁగు ప్రబంధముల వర్ణనాదుల ఛాయలు నడుమ నడుమ ఘట్టములై తలఁపులకుఁ దగులును. సంగీతకళలోఁ గూడ నీకవిగారికి పేర్చి-కూర్చి కలదన్నట్లు తృతీయాశ్వాసము మూదలించును. అమాంతము-హేమించేసి-

ముస్తాబు. ఈ మొదలగు వాడుకలు కవిగారిని స్వతంత్రుగా సూచించుచున్నవి. కథ రుచిరముగా కవిత్వము కథ కనుగుణముగా నుండజూచి యీ కావ్య మిట్లు తెనుగువారి కిచ్చిన శ్రీశాస్త్రిగారిని మనసార నమస్కరించుచున్నాను.

రాజమండ్రి }
౧-౨-౧౯౪౯ }

మధునాపంతుల సత్యనారాయణశాస్త్రి,
అధ్యాపకులు
వీరేశలింగోన్నతపాఠశాల.

శ్రీరస్తు.

మనవి.

ఆర్యులారా!

ఈ జయవర్ధనకృతి నాకవితావల్లరిబూచిన తొలికనుమము. దీని రచనాపద్ధతులను గూర్చి నే చెప్పికొనతగినంత విశేషము లేవీయు లేవని యెఱుంగుదును. చెప్పదలంచుకొననులేదు. దీని ప్రప్రథమప్రయత్న కృతం బగుట కొన్ని దొసంగు లేర్పడినవి. వాటి నెల్ల శ్రీమయని తలపోయక “కవితాభూషణ, విద్వత్కవిశేఖర” బ్రహ్మశ్రీ వెంపరాల సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు పరిష్కరించి చూపిరి. అయినను ముద్రాణాదిదోషములు కొన్ని దిగజారినవి. అరసున్నలు బుద్ధిపూర్వకముగ విడిచిపెట్టెను. అఖండయతుల కొన్ని వాడితిని. దీనిని వర్ణలు గర్హించుకుందురుగాక! ఈవిషయములో నాయం దమతాదేమిటానైన శ్రీశాస్త్రిగారికిన్ని, నాయీ గ్రంథమందలి తమయభిప్రాయ మొసంగిన శ్రీమధునాపంతుల సత్యనారాయణశాస్త్రిగారికిన్ని నాకృతజ్ఞతాపూర్వకవందనశతంబుల నర్పించుచున్నాను.

ఇట్లు, గ్రంథకర్త.

అష్టదేవతా ప్రార్థన.

శా. శ్రీ రమ్యంబగు వక్షమందెనగ నా శేషాహి శయ్యావిధం
బా రాత్రింకరుడు నివాకరుడు నేత్రాభ స్థలిర్పంగ నా
క్షీరాంభోనధి పవ్వళించుతలమై చెన్నొందు మెన్నుండు స
ద్ధారాళంబగు కూర్మి స్వర్గతుని మాతంజి న్కూటాక్షించుతన్. 1.

మ. గణనాథుండు సమస్తకార్యచయవిఘ్నఘ్నండు సిద్ధ్యాదుల
స్థానీయుండు నుమాసతీప్రియమనః కంజాతమాస్తాండును
స్థానాతీతుడు లేఖనారయమున స్థనాస్త్వస్యైయపు నా
రణకోలాహలకోపిదుండు కృతి సంరక్షింప బ్రార్థించెదన్. 2.

ఉ. వీణియ జేతబూని పతివీనుల కింపుగ నైగమంబులన్
పాణితలాన నంటుచు నపారమృతాక్షిని బాడ నాజగ
త్త్రాణపరాయణుండు సతి రాగము బెంపున గొగలింపగా
వాణియు నప్పుచున్ తనకృపామృతదృష్టిని నన్ను గాంచుతన్. 3.

ఉ. గౌరివివాహ వేళ శితికంతుని హస్తము చేతకొప్ప త
ద్వారితనాగముం గనుచు భామిని భీతిలి, బాపుకొంటకై
చేరి “నమశ్శివాయ” యని సిగ్గిలు చేసతి భర్తృనామము
చా రమణీమణి న్గొలుతు నాదరమేదురబుద్ధిభావనన్. 4.

చ. కుముదిని లేడికి న్మగిని గోపకుమారకుముద్దురాణి మే
ల్కమలములన్వసించు కలకంఠి మనోజునిగన్నతల్లి యా
హిమగిరిరాజకన్యకకు నీడునుజోడగు బోటి మేటియా
కముల మదంబ నన్ను కృప గావగ నెపు ననుక్కురించెదన్. 5.

పూర్వక విస్తృతి.

సీ. వల్మీకసంభవ వ్యాసభట్టారక
మునిచంద్రులను ముందు ముదముతోడ
శ్రీహర్షకవిరాజశేఖరుం డమరుక
భట్టి భోజుల జాల భక్తితోడ
కాళిదాసమయూరకాదంబరీకార
శంకరమాఘుల శృంగారోడ
భవభూతి భారవికవిచంద్రు బిష్ణులు
నిత్యంబు నిర్మలనియతితోడ.

తే. గీ. మనమునందున నెంతేని మనన జేసి
వీరి యపురూపభావనాపీఠి బట్టి
యరుగడలచెడ నెందేని నెరసు లున్న
దిద్దు డివె వందనములు సుధీంద్రులార! 1.

ఉ. ఎన్నుదు నాంధ్రసత్కవుల నెంతయొ భక్తిని పూజ్యులైన యా
నన్నయభట్టు డిక్కకవి నాచనసోముని యెఱ్ఱనార్యుని
గొన్నన నైషధాదికృతికర్తను పెద్దన వీరభద్రసం
పన్నుల కూచిమచికవిపార్థివు తిమ్మన రామకృష్ణులన్. 2.

చ. అతులితధారగల్గి యలరారెడు నేటి కవీంద్రులందు మేల్
స్తుతమతి యైన యాంధ్రకవిశూరుడు శ్రీపదకృష్ణమూర్తి య
ప్రతిమవిశేషకల్పనల వ్రాసెను భారత మాదిగా పర
శ్వతవరగ్రంథరాజముల సత్కవి నాతని సన్నుతింపనే. 3.

ఉ. మెత్తని పాక మొప్పు నిట మేలని పెద్దలు మెచ్చి యాడగా
నుత్తమకావ్యము ల్సలిపి యున్నతకీర్తి గడించి మించి వి
ద్యుత్తమసత్సభన్ శతవిధానవధానము లెంచి జూపుశ్రీ
మత్తిరుపత్యభిఖ్యు మతిమంతుని వేంకటశాస్త్రి నెన్నెదన్. 4.

చ. నిరతసుఖాన్నదాతయును నిర్మలచిత్తయశోవిశారదుం
డుగుతరభావశాలియు మహోత్తమశీలుడు పండితాళి నా

- దరమున గారవించెడి బుధస్సినరుండు స్వకర్మనిష్ఠుడు
బటగెను నాకు దండ్రి పరివక్ష్వపుష్పణ్యవశంబువెంపునకా. 5.
- ఉ. వెదలయందు భక్తియును తిన్నలయందు దనురక్తి ధర్మమం
దనులు లేనినక్తి షెరయంబుజనేల్లెల్లె విరక్తి వెం
పొద్దకగా పునక్తి యనుకోప్పని నానముల స్విముక్తి యం
కెద్దియొ యుక్తి గలుగితి కెందుల కందవు? ముక్తిమార్గమున్. 6.
- తే. గీ. విధినిషేధకార్యంబుల విశదపఱచి
జ్ఞాన మిడజాలు గ్రంథసంస్కార మిచ్చి
పరుల నేవింప నక్కఱపాటులేని
సక్తి బ్రతుకగా జాలు నుపాధి నిచ్చె 6.
- తే. గీ. నట్టి తండ్రియు నాచార్యుడైనవాని
నరయ చిలుకూరివంశవిఖ్యాతి కొక్క
నూతనకళ నిశిన యట్టి పూతచరితు
ఘనుని సూర్యప్రకాశశాస్త్రిని దలంతు. 7.
- ఉ. రాతిరి యంచు నెంచక నరాతికినైనను జాలి బుట్టు నా
రితిని భర్త సేవ లొనరింపుచు నచ్చెడిపోవువారికి
చాతురిమీఱగా మధురసంబుల గూర్చెడి యన్నదాన మ
త్యాగతరితిజేసి పరమార్థముగొన్న మదంబ నెన్నెదకా. 8.
- ఉ. చండతరప్రభావిభవచాతురిశాస్త్రమునందు సాహితీ
భండనమందున న్నెఱసి వాదనతాడనముం బొనర్చి యు
ద్దండు లటంచు బేర్లనిన ధన్యుల పుతుల గంటినమ్మ మా
ర్కండేపురీవరంబ నుతరాజితకీర్తి సదావలంబమా. 9.
- క. శ్రీధను కావ్యాదుల నే
యుద్ధవమునగాని జధుననోపను వివ్యా
నృదుల సత్కృప కవితా
సద్గతి నొక్కింత నేను బహుసామాన్యినై. 10.

త ప్ప ప్ప లు.

తప్ప.	ఒప్ప.	పేజీ.	పంక్తి.
చోటకును ...	చోటునకు ...	4	13
కకంణం ...	కంకణం ...	10	7
యరుంగని ...	యెఱుంగని ...	"	22
జారులు ...	జాణలు ...	13	9
తుది ...	మది ...	14	14
ముఖ ...	ముఖ ...	18	4
నొకించుక— } ...	నొకించుక దనరు } ...	21	15
పరిచయంబు }	పరిచయంబు }		
జంత్రముల ...	జంత్రముల ...	22	8
యిది ...	యివి ...	28	4
భూమిని ...	భూమిని ...	29	11
ఘాతములు ...	ఘాతముల ...	35	4
అంగుళీని ...	అంగుళిని ...	49	21
బహుకరించి ...	బహుకరించి ...	55	7
నెన్నడు గార }	నాతడు గారవించునో ...	61	17
వింతునో }			
చూపి ...	జూపి ...	64	1
సమాశ్రిము ...	సమాశ్రియము ...	66	23

జయవర్ధనుడు.

కథా ప్రారంభము.

ప్రథమాశ్వాసము.

చ. బ్రులరెడు సట్టణం నొకటి యార్యజనావృతపుణ్యభూమిపై
మలగెడి గౌతమీనదికి మందల, చంకనవృక్షశాఖలన్
లలితలతావితానములు రమ్యముగా జెననైచి నీధులం
గలమగ కొత్తయంద మొడిగట్టినదై కమలాపురం బనన్. 1.

ఉ. ఆపురగోపురప్రకరహర్యసమంచితచంద్రకాంతకాం
తోపలజాలనిర్మితమహోత్తమచిత్రకళాత్మినైభవం
బేపుగ నెన్ని జెప్పటకు నేమహానీయకసిందురై నదా
నోపడు నే నటించు దిగు బొప్పు దటంచు విరాను ముదితిన్. 2.

నీ. వేదార్థములయందు విధి నైన యొకడంచు
వేల్చెన మణవరు విప్రవరులు
పరశురాముడు మేటి పౌరుషవంతుడై
ధర్మంబు లే ద్రుడు ధరణివిభులు
ధనదునిమించెడి ధనికులై యుంకియు
ధనదులై యుంకిరి నణిజు లచట
హరిపూజలను జేసి హలకర్మ మొనరించి
యలరుచుండెద రందు సంఘిభవుల

తే. గీ. ఇట్టి జగదేకనుతి కాటపట్టురీతి

బఱగి వర్ణధర్మంబుల బట్టు విడక

కమల కావాసమై యెల్ల గతుల మించె

కమలలోచను పరిపూర్ణకరుణ వశసి.

3.

వ. ఆ పట్టణంబున.

ఉ. ఉండెను విష్ణు వర్ణను డనూనధరామరవంశజాతు డా

ఖగళలసంపద న్నల్లినగర్భజనీకగు విద్య గల్గియున్

ఖండితసర్వముం గలుగు కాతరుపోలిక కుందుచుండు ను

ద్గండదురంతదుఃఖముగదా! యిల సంతతి లేనివారికిన్.

4.

5.

ఉ. చేసెను లోకము ల్నుతులు సేయగ నెద్దియొ పుణ్య మంచు నా

చేసినదానికి న్ఫలము చేకురదాయె నీకేమి జేయు నా

భూసురవర్యుడు శ్రుదిని భూరివిచారము నూనియుండు నే

దోసము జేసి నేనెఱుగ తొల్లిటినుండి యిదేమి కర్మమో.

6.

ఉ. అట్టుల విష్ణువర్ణనుడు స్వాంతమునందున దుఃఖసాగరం

బట్టిటు నీనుచుండు నపు డాతని పుణ్యఫలంబుపెంపున

న్నిట్ట యొకాకొకండు చను దెంచెను వాని గృహం కన్ది త

త్పట్టణరాజమార్గముఖరత్తితమై దనరాచుచుంటచేన్.

7.

సీ. నటి మీరు రుద్రాక్షనీలకాంతిచ్ఛట

కాలకంఠత్వంబు లీల దెలుప

మెడయందు వేలొక నిగు పైన జడ లవ్వి

గంగాధరత్వంబు గరపుచుండు

సారంగచర్యసంస్కర మంతయు కృత్తి
వాస స్వముం దేటపరచుచుండ
భూతిలేపనరుచిస్సీతమా దేహంబు
ధవళదేహత్వ మంతయును దెలుప.

తే. గీ. అక్షమాలను చేదాల్చి యక్షయముగ
జనము జేయుచు బ్రహ్మతేజంబు లొలుక
భూమి కేతెంచినట్టి శంభుండునోలే
విష్ణువర్ధను గృహము బ్రనేశ మయ్యె.

8.

కం. ఎదురుగ జని భూమిసురుం
డదనం బగు భక్తితోడ వర్చన లికి బా
ముదమున యతిని న్దొడ్గొని
నదిదినములపాటు నింట భక్తి భజించెకా.

9.

వ. తదనంతరంబున నాపరివ్రాజకుండు ముదితాంతరంగుడై విష్ణువర్ధ
నున కి ట్లనియె.

కం. మెచ్చితి నీగుణగణములు
హెచ్చుగ సంతోష మయ్యె సయ్యెక మరేకా
సచ్చరితాన్వయసంభవ!
యిచ్చెద నేదేని గోరు మిచ్చి నన్నెకా.

11.

వ. విష్ణువర్ధనుం డి ట్లనియె.

12.

ఉ. పుట్టితి గొప్పనంశమున బొందితి రంగద లెన్న మీకృపణ
గట్టిగ శాస్త్రము ల్జదువగల్గితి జెసితి నెన్నియేని యీ

పుట్టువునందు నేకొంట బుద్ధికి దోపడ లోప మొక్కలే
పుట్టగు నాకు పుత్రికులు పుట్టకపోదురా! యంచు కుండెదన్. 13

కం. మంత్రమునో, శుభకర మగు
తంత్రమునో దేని నొకటి తత్ఫలదాయక
మంత్రము జేసి దెల్పును
మంత్రజ్ఞ! నరకబాధ మలపగవలయున్.

వ. అని వేదిధంబుల దేవులొక విప్రవర్ణం గాంచి. 15

కం. అయ మెంచి యమ్మహాత్ముడు
దయతోడుత నొక్క ఫలము ధరణిసురునకున్
దయచేసి దీని నీడ
దయితకు దిన నిమ్మ కల్లు తనయుం డనుచున్. 16

కం. ఇచ్చియు ఫల మారీతిని
నచ్చినచోటకును బోయె నయమున యతియున్
నచ్చాత్ముడు దానిని
చచ్చికతో నతికి నిచ్చె మదవతి కంతన్. 17

కం. నెల దప్పెను కులనతి కపు
డెలమిని నేవిల్పు వొడమ నేనస్తువునన్
కలుగదు రుచి చిత్తంబుగ
వెలదుక నెమ్మొము మిగుల వెలవెలబాతెన్. 18

కం. నలు పయ్యె చూచుకంటలు
తళతళ చెక్కిలుల దోచె తస్మిమణికిన్

తిలకింప నయ్యె మధ్యం
బలనటయు నిక్షుద్ర యధిక మామెం గ్రమమై.

19.

కం. నవమాసంబులు మోసెను
ప్రవిమలనక్షత్రయు క్తబలసంపత్తుల్
జవ యగు గ్రహములు గూడిన
దినమందున సుతుని గనియె తేజము లొలుకన్.

20

కం. బాలుం డందమునందున
జాలున్ డిందుగ నొనర్ప జంద్రాదుల నా
జాలడె! యొక్కం డిట్టిను
నేలా? పదివేలమంది యెడ్డియకొడుగుల్.

21

వ. అంత నబ్బలకునకు నిష్ఠుచర్ధనుం డత్యంతమోదమనఃకమ
లుండై, విఘ్నకర్తముల నిర్వర్తించి, నకలజనామోదంబుగా
పుత్రోత్సవాదుల నైతిసి, భూసుతోత్తంసుల కత్యంతభారద
క్షిణాదుల నొసంగి, చేతోమోదంబున జయవర్ధనుం డను నామం
బిడి, కాలానుగుణ్యంబు లగు తత్కృత శైవచేష్టల కానందించుచు
క్రమప్రకారంబున సుగుణాగ్రగణ్యుండైన యాచిటుతనికి విద్యా
రంభంబుం జేసి.

22

చ. క్రమముగ తండ్రి యాతనికి కాలము మించక చెప్పఁచునగ
స్తమకముతోడ బాలుకును తత్త్వముల స్పృహమంభుచుండ శా
స్త్రములను గొంత వేదమును సర్వములైన విదేశభాషల
స్మృతము గొల్ప నిర్వదవనత్సరమేగకె యబ్బె వానికిన్

23.

ఉ. జ్యోతిషగానవిద్యల నజస్రము మానక నల్ల వేసి యా
పాఠమహాప్రభావుడయి వర్ధిల జొచ్చెడి కాలమందు సం

భూతనవీనయావనవిభూషణైః దనరార బోధ్యైః.

భూతముభజనంబు సుమబాణుని బారికి లోగి వేగగన్.

24.

ఉ. ఆతని మోము గన్గొనుచు సాత్మల మెచ్చని వారు, మెచ్చి ప్రి

స్థితమనోభవాత్మముల చేరిక నందని వారు, చేరియున్

చేతమునందు సిగ్గున గృశింపనివారు, తపింప నట్టివా

రాతని నప్పున్ గనగరా రల యండజయానలందునన్.

25.

వ. అట్టియెక నాతని పితరులు వైవాహికక్రియ నిర్వర్తింపజెంచునం

తలో ననేకసంబంధంబులు వచ్చితొందర జేయుచుండ నొక్కనా

డాజయవర్ధనుండు దనలో నిట్లని దలంచె.

26.

కం. పెండిలి యిప్పుడు నాకున్

గండంబుగ దోచుచుండె గారాముననో,

దండముననో మానరు గుది

బండ మెడకు తగులగట్ట మాతాపితరుల్.

27.

కం. అది జరిగిన నాకింకను

కవలగ నెట కేని వశమె? కావున నిపుడే

యదనుగద దేశ మెల్లను

ముదమున చరియించి చిత్రముల గనుగొనగన్.

28.

వ. అనుచు చింతించి దేశసంచారకుతూహలాయ త్తమానసుర్ముక్తి యే

కిం దెలుపకుండగ నాటిరాత్రియె పయనం బాయ త్తపరచుకొని

భుజించి పవమానసమానయానం బగు గుట్టంబు నెక్కి యెంద్రేని

బోయె.

29.

జి. చూచుచు పర్యతావశ్యుల జూచుచు బెస్కు నదినదంబులన్
జూచుచు పట్టణంబులను సొంపగు గ్రామముమాహసంపదల్
జూచుచు చిత్రచిత్రముల చుట్టు మహాటవి యొప్పుచుండగన్
జూచెను మధ్యభాగమున చూతవనం బొకనాడు బోవుచున్. 30.

మ. అచట స్వర్ణిలుచుండె నొక్క చెరువందలదు నిల్వసంబుగా
వచనంబు ల్పడి జెప్పుచున్ సతులకు న్వాక్యార్థము లెల్పుచున్
భిచరంబు ల్కడు ముద్దులొల్టుటన్! యాభిద్యోతు డత్యంతము
నిచ్చలుండై గనుచుంట గాంచి జలజంబే నవ్వె దా నంతలోన్ 31.

చ. కనుగొని బ్రాహ్మణుం డచట కంజహితు నివహంబుల న్నట
కనుతజలంబు డంబు నధికంబుగ మోదమునందు చాత్రలో
ననితరసాధ్యమై కడురయంబున బర్విడి బోవుచున్నవా
హనమును నిల్పి డిగ్గి వినయంబున సూర్యునిజూచి మ్రోక్కుచున్ 32.

న. వచ్చి యాతహాకతటనిర్మితపోశానక్రిమంబును, తత్తత్వచూతవిటప
చ్ఛాయలును, తత్తటవినిర్మితనానామణిగణభిరవేదికాంతరంబు
లును కనుగొని యాశ్చర్యావిప్లవనస్తుండై యితె దుర్గమారణ్య
మధ్యమున కీశ్వంగారచేష్టార్హసరోవరం బెట్లు గల్గెనో యని
యోజించి భీతావశుండై ముందున కమగిడి తటాకమధ్యభాగం
బున చిట్టచిట్టయలలచే నిట్టటల కదలింపంబడుజలజంబులును, తన్మృ
ణాళంబుల చంచుపుటంబుల పటపట మనిపించుచు నటనట సంచ
రించు రాజహంసంబులును, రాజహంసముఖోహ్లాతమృదుమధుర
శబ్దంబులును, మృదుమధురరవసందర్భవికసితచంచుచ్యుతవిసకిసల
యసముదాయంబులును కనుగొని యింతింతనరాని సంతసంబున
దంతధాననాదికం బొనరించి శతసత్రంబుల గోయుచు రాజహం

సంబులం బట్టుచు కొంతవడి జలక్రీడందనిసి కూలంబు జేరి నలు
వల ధరియించి యూర్చిననసంబుల దడియారనార్ననైచి పథిశ్రమ
వాయ నొండాకచో విశ్రమించె నిది యిట్లుండ. 33.

కం. అయ్యది చోరుల వాసం

బయ్యెడ వారెట్టి కూర నుగు పను లైనన్

చయ్యన నిర్వర్తింతురు

కుయ్యడ విడిపోరు రాతిగుండియ లగుటన్.

34.

కం. చెరబట్టుదు రయ్యెడ కుల

సరసిజలోచనల దెచ్చి సంబరపడుచున్

విరివిగ బాటల గొట్టురు

రరునదిమైలుండు నెట్టు లరసిన పురముల్

35.

తే. గీ. అట్టి విశినాంతరంబున హాయి మేను

మరచి నిద్రించుచున్న బ్రాహ్మణుడు రాత్రి

పదియు నొక్కటైన మానకు నిదురవోవ

గలవె? నిద్రకు సుఖము నాకటికి రుచియు.

36.

ఉ. అంతట కొంతసేపటి కమాతము మూర్ఖులు తక్కురుల్ రసా

లాంతరభాగమందున హయంబుల డిగ్గి పరిక్రమించి యా

ప్రాంతమునందు సందునొని బాధసుఖ ప్తిని గొన్నవాని ను

తతన జూచి యచ్చెరువు నందియు దోడన వారు కృష్ణులై. 37.

కం. ఎవ్వడ చోర్లనీ విటు

సవ్వడి లేకుండ వచ్చి తయనించితివా!

ఇవ్విపినబుస గల మ

మ్రోవ్విధి నో రూపు మాప నెంచితివటరా!

38.

తే. గీ. అనుచు మాపించుచునె లేసి యండ రపుడు

జయుని చుట్టను జేర ఖడ్గయుతు లైన

నోరులను గాంచి భయ మంది శూన్యహృదయు

వగుచు సంత కొంతకు తెల్వి నంది మదిని.

39.

కం. నియమము నెరవేర్చెడి యో

నయకోవిదులార! గొనుడు నాదు నమస్సుల్

నయ నిర్దేశతుకముగ నా

పయి బరహగ దలప నెట్లు వల దని యందున్.

40.

ఉ. ఏ నది కోరియే యిచటి కిట్టుల వచ్చితి నింతకంటె నా

మానసమందు కోర్కి యొకమాత్రము లే దని నమ్ముడి ననున్

మానక చంపివేయు డిక మామకకష్టము లుండవం చనన్

మేనులు రుల్లుమం చనియె మించిన జాలిని తన్నరాళికిన్.

41.

చ. అట్లు జాలి గని తన్నరు లెత్తిన విచ్చుకత్తుల దించి ఏమినాయనా!

నీ వెవ్వడివాడవు? ఏల యిట్లు వచ్చితివి? నీ కష్టంబు లెట్టివి? నీకో

విరక్తి యెట్లుగ జనించె? నిన్ను నిర్దేశతుకముగ జంపెడి రాక్షసు

లము గాము. నీదు వృత్తాంతము సవిస్తరంబుగ వాసుప్రవృత్తమనుడు

జయచర్చనంబు సమయొచితంబుగ వారికి కరుణ కల్పపట్టుగ తన

వృత్తాంబు గల్పించి జెప్పు, చోరులు వాస్తవ మని నమ్మి యాతని

చేత దమ యునికి నోరులకు జెప్పకుండునట్లు ప్రమాణంబు చేయిం

చుకొని, వానివద్ద నున్న వసువస్త్రాదికంబుల లాగికొని, జీర్ణనస్త్రం

బులు ధరియింప నిచ్చి, కన్నులకు గంతలం గట్టి, గుఱ్ఱంబుపయిం

గూర్చుండబెట్టుకొని, ఒక గంటయైనను గాకుండగ నావివినబహిః
ప్రదేశమున దించి, యథేచ్ఛం జనిరి. 42.

కం. జయవర్ధను దాదాపున
నయనాలకు గోచరింప నగర మ్మొట్టొల్
పయనించి పోయి యట నొక
హయశాల యగుంగుపయి రవంత యొరుగగఁగ. 43.

తే. గీ. కకంఠం బని యాపురి ఖ్యాతి కెక్కు-
నూర్మయధ్వజు డంచు నశ్శూర్చిత్రుండు
పరమధన్యుండు నేతయై బరగు దాని
కతని కేకైకపుత్రిక యలరు నొకతె. 44.

కం. హేమారుణ యను నామం
బాముద్దులబాల కొప్పు నన్వర్థంబై
హేమమ్ము వంక లెన్నుచు
హేమించెడి తనువు గల్గి హెచ్చై యుంటఁగ. 45.

ఉ. మందరచెంతనే వెలయు మందిర మొండొక టింపుమిరి పౌ
రందరనందనాంఘ్రియుగరాగనిశాంతము వై జయంతముఁ
కిం దొనరింపజాలు రుచికిఁ తగు తా వయి మున్ను పుత్రికై
కందళితాంతరంగు డయి కంకణనేత రచింపజేయగఁ. 46.

ఉ. అంతట ప్రాంతసాధశిఖరాంతవిలంబితరజ్జు వూని నీ
మంత్రిని యొర్తు భూషలికి మానముతో డిగి వచ్చుచుండ నా
వితను జూచుచు స్థయుడు విభ్రమమందుచు నుండ సంతలో
నింతియు జేరవచ్చె నట కేమి యగుంగనియట్లు లాతఁడుఁ. 47.

వ. గాఢనిద్రాపరవశునివలె నటియించుచుండు సంతలోన నయ్యబ్జ
నదనయు,

కం. చేతను వీపున దట్టుచు

నేతెమ్మిక తెమ్ము! తెమ్ము! యింక నటంచుక

భీతిని మెల్లగ బల్కుచు

నాతతజనమైన యొక్క యశ్వము జూపెక.

49.

తే. గీ. చూపి యద్దాని సరిపోల నోపు నొక్క

హయము నెక్కి లతాంగి ముం దరుగజొచ్చె

ఏమి యిది యేమి యంచు నొకించుకైన

పుచ్చ జేయక దానెక్కె విప్రనరుడు.

50.

కం. ఆకాంత యాద్విజన్ముం

డేకరణిని యున్నవాహా! యెవ్వహా! పీఠం

చాకలనము జేయుట యన

చేకూరనియట్టులుండె జీకట్లపుడుక.

51.

తే. గీ. ఎక్కి యట్లుగ కొంతదవ్వేగ నపుడు

జయుని మనమున కెంతో సందియము వొడమి

మెల్లగా నేదో పలుకబో, పల్లవోష్ఠి

యనియె నాతని పల్కున కడ్డు సొచ్చి.

52.

తే. గీ. తోవలోపల భాషింప తొం దరేమి?

లోకు లన్న నెరుంగవే కాకు లనుచు

లేనిపోనివి కల్పింతు హాని కల్లు

నందుచే మల్లెనిగితోట కరుగవలసి.

53.

న. అచ్చట చెలికత్తెల నిద్దర నుంచియుంటినికావున కొంచె మాలస్యముగ నే నింటి కేతెంచినను జలక్రీడాగ్ధ మరిగితి నని లోకులును, తలిదండ్రులును భావించురని యిట్టి సాంకేతికన్యలం బేర్పరచితి నని నెమ్మదిగ నా సారసగంధి పల్కుటయును, 54.

తే. పాప మీ బాల యెవరినో నలచి, విలిచి
నన్ను వానిగ భావించె నంచు దోచు
ఎంత కుందునో సత్యమ్ము నెరిగి వివప
డై నగతి యెట్టులుండునో తలపడరమె? 55.

ఆ. చిత్ర మగును నాచరిత్రమ్ము దలనగ
చచ్చి బ్రతికినాడ ముచ్చలకును
జిక్కి డైవ మేమి చేయంగ నున్నదో
యని విచారమగుడై యతండు. 56.

వ. కొంత దూరం బరుగునంతలో వెంబడి పరువెత్తుకొని వచ్చుగుట్టాంబుల పదధ్వనులు వీనులం బడుటయు నాలకించి, యాయతినమిస్తగుండీయ లవియ, మన వెన్నంటి వచ్చెడి గుట్టపుదళము పాటచ్చురులని దోచెడిని, పట్టునడుదుమేని ప్రాణహాని యగుననుచు దన వారువంబు సత్యంతవేగంబునం బచ్చెత్తించుటయు, నా జయవర్ధనుండును తత్ప్రకారంబు ననుపసరింప, వెన్నాడు రౌతులు వీరి జాడల ధూరాన నుండి గన్నట్టి తమ వాహనంబులకుం బని కల్పించుటయు, వీరిరువురును కర్తవ్యతామూఢులై వారువంబులు గొంపోయినకై వడి నాయువేగంబునం బారజొచ్చిరి. చోరులును తెల తెలవారువరకును వీరల వెంబడించియును ప్రయోజనంబుం గానకయభేచ్ఛం జనిరి. 57.

ఉ. అంతట మానినీమణియు నమ్మయ! దాటితి మంచు బల్కి సా
ర్వాంతర మందు నున్న జయవర్ధను గన్గొని యమ్మయో! యటం
చెంతయొ నాచ్చి నేలబడ, నేమియు దోచక బ్రాహ్మణుండు నా
పొంతనె యున్న నీరముల బోసెను దోసిట దెచ్చి మోముపై

ఉ. పోయెచు నామె నెమ్మొగము పోడిమి గన్గొని వాడియైన యా
కాయజు బాణాఘాతముల గంటువడక మనమెల్ల నా జయుం
డాయపురూపమా సొగసు నారసి నీరముపో గరంగుచుక
హాయిగ వశాని బ్రహ్మ మటు లాత్మ దలంచెను నిశ్చలాత్ముడై 59

చ. జడ యని కేశపాశ మని జారులు కొంపరు చంచరీకపుం
నిడుదగుపంక్తి యం చనగనేర్తురు నే ననుకొందు దీనిని
నృణివడిగా విధుంతుదును సార్వజనదుగ్గిని బింబమంచు నీ
పడతుక నెమ్మొగంబు గని వచ్చి నిలంబడె నంచు వెన్కగక. 60.

ఉ. అబ్బమె దీని మో మనెదమా! యది చందుగ్గిని కోడి వాడు; నా
యబ్బడె కల్వచాన విరహంబున కోర్వగజాల కుర్చిపై
కబ్బదళాయతాక్షీగుచిరాననమై చనుడెంచె నుదమా
కుబ్బత కృష్ణపక్షమున గుందుచు డిందడె యల్లనల్లనక. 61.

చ. ఇల సుపమానము లుకపు లేర్పడ బల్కిన నెల్లవస్తువుల్
లలితము లోచు నచ్చుపడరాజని నాహృదయంబు జెప్పటక
మలగియు నేమిచేయుటకు మామకబుద్ధి స్ఫురింపకన్యమ
క్కలువ యొకండె యిక్కలికి కన్నులకీడని యెట్లాయెంచెదక. 62.

ఉ. నాసికతోడ బోలుటకు నర్చిలి జేసి తపించి తొల్త నం
దానను పీడి యాతిలలతాంతము సిగ్గును గాంచి యంత నా

శ్వాసము సంది “ఊరితున” నంచిన శీర్షము నెత్తదాయె నా
హా! సరివారిలో నలత్తియై నునువారికి నిట్లు తా గదా. 63.

ఉ. పల్లవతుల్యమైన చెలి పాటలపకా నధరంబు కాంతులన్
దెల్లని దంతపంక్తి రుచి ధీరత దొక్కి నటించుచుండగా
జెల్లును విద్రుమంబున ఖచించిన ముత్తపుజాలనంగ; సం
పుల్లసరోజవేత్త స్మితమున్ బొసరించెడి భాగ్య మబ్బుచోన్. 64.

వ. అని కొంతవడికి తెల్విం గని మనమున నిట్లని తలంచె. 65.

తే. గీ. ఏమేమో యిటులను పర

భామామణి గాంచి దురితపగకమునందున్

మామకచిత్తము దిగనడె

నేమందు జితేంద్రియత్వ మేటం గలసెన్. 66.

కం. పరకాంతల దల్లులనలె

పరధనముల లోష్ఠములుగ బరసుఖదుఃఖ

స్ఫురణములు నావిగా మది

నరసెడి నేనేల యిట్టులైతిన్! యకంగా! 67.

శా. ఏమోగాని మదియమానము తస్వీలగ్నమై భగ్నమై

నీమంబు నిన్విడనాడుచున్నయది; దీనింబట్టి జూడంగ నీ

భామారత్న మనన్య యంచనుచు సంభావించు హృద్వృత్తియే

ప్రామాణ్యంబు వహించు సందియము సంశ్రిన్తింప నవ్వెక్కిన్.

వ. అని తలంచి పట్టరాని తమకమ్మున గగ్గమ్మర. 69.

ఉ. బొడ్డనబావిగా పొలతి బొడ్డును భావనజేసి చీమ లా
యొడ్డున జేరగా దలచి యొయ్యన దీనినబారుగా తలం
పొడ్డకుమో మనంబ! యిది యుగ్మలి కొప్పెడి నారుసారుజు
యొడ్డియనా? కనం జనును మేర్పకు నీదగు బుద్ధిజాతికి. 70.

ఉ. బంగరుబంగరాల పరిపాటి చనుంగన తోసివేయుచో
నంగన పైకతోరుకటి యాగక నింగికి గెంటుచుండ నా
నంగరమందున న్నిలునబాలక మధ్యము మాయ మయ్యె నీ
యంగన కంచు నెంచెన మదాత్మ దలిర్పగ చింత జేయుచు. 71.

ఉ. రంభ సృజించి దా నొకడె లాక్షణికుం డని మించి గర్వసం
రంభము బూనియున్న యజు రాజసబుద్ధిని దూలజేయగా
శంభుని నైరి యీతరుణి జక్కగ దా రచియించె లేనిచో
సంభన మానె యూరులు పసందుగ నిందుముఖలలామకు. 72.

తే. గీ. చంద్ర ధాటికి నోర్వంగ శక్తి లేక
కోకనదములు యోజించి కూడి మాడి
చంద్రముఖ మోము నిజముగా చంద్ర డనుచు
వలచి పదరూపమై కొల్వ నచ్చెనేమొ. 73.

వ. ఇట్లుగ నాపుణిసేసురుండు మదనవేదనాదోధూయమానమానసుం
డై యుండ నంతలో నక్కంత తెల్విం గని, దురంతచింతాకులిత
స్వాంతయై, మలినీకృతసర్వాంగుండును, ప్రేక్షణానవ్యావసనధారుం
డునునై, నిగురుగప్పిన నిప్పుచందంబున నొప్పు నప్పుడమిడేవుం
గనుంగొని, యేవము నంది, వాని యాననము నాలోకింపక పలుక
నొల్లక నల్లన దురపిల్లుచు, నాఫల్లవపాణి మావల్లభు దూగిదూరి,
కొండొకవడి కిట్లు దలపోసె.

ఉ. నాకును మంత్రినూనునకు నమ్మిలి మైత్రీ మదేల? యబ్బె బో
 తేకువ నంకకుండ యిటు దెప్పరమా మతి వానికేల? నే
 వ్యాకుల మందనేల? యిటు లంతిపురి న్నిడి వచ్చుచేల? నీ
 ప్రిక్కుతు జేరచేల? యిని ప్రిక్కునపాపశలంబె గానిచో. 75

ఉ. ఇంటికి బోదునా; జనులు నెంతయొ వింతగ నాడిపోతురే
 మంటకు నోపమి న్నితరు లాత్మలయందున నీచభావమున్
 నెంటనె గాంతు రంచనుచు వేరగ వెక్కుగ నేల? యంచు దా
 కంటికి మంటికిం గలియుక్త వడి నేడ్చె లతాంగి చెంగట. 76.

శా. ఏయేపాపములన్ పురాజననమం దేజేసిగానో కదా
 గాయాదుష్ఫల మంతయున్ కుడువకుండన్ తీరు తెల్ల నానో
 గాయంభోజభవుండు గాని తరమే; యాపాతనానాభవ
 వ్యాయామంబుల నైన పాపసుకృతప్రాబల్యముల్ పొందక. 77.

కం. పుట్టిన నెల్లను గిట్టును
 గిట్టిన పాత్రలును మరల గిరికొని యిలలో
 పుట్టక మానునె! యిక నే
 పట్టున గిట్టంగ దలప ఫల మే మందు. 78.

శే. గీ. బ్రతికి యుండిన శుభముల బడయవచ్చు
 ననెడి నార్యుల వాక్కు లనాదృతములె?
 ఆత్మహత్యను జేకొన నఘముకాదె
 యనుచు చింతించి యెట్టకే నతివమిన్న. 79.

కం. ముండిన తేల్చిన ప్రాగ్ని
 సందితమే హేతు వౌట జనియెద నది యే

గించిన గతి; జెడివచ్చిన

దుగ్గించుకొనగలేనె! గళము తోడ్చో శృతితో. 80.

వ. అనుచు చింతించి నిశ్చయముఖంబున నామె యుండు బ్రాహ్మణుం
డునుపరిసరంబులం దిరిగి దంతకావ్తంబుల కొన్నిఫలంబుల సేకరించు
కొని వచ్చి, కొన్నిటి నామెదగిం జెట్ట నామెయు వాని నుపయోగ
పరచి యుత్తరకర్తవ్యం బేమి? యని యడుగువానివోతెనిలువబడు
టయు నామాదవతిం బల్కురించుట యనుచితమని నిర్ణయించుకొనిన
యాజయవర్ధనుండు సమాధానంబుపగిది హయంబు నశిరోహించె.
అంతట నామెయు తదనుసారిణి యాయె నట్లు బోవం బోన. 81.

తే. గీ. ఉభయతటముల నొరయుచు నొప్పి లీల

సుకుల బాసుచు నొయ్యారినడక లలర

భక్త గూడెడి తమకాన బలుగు నర్మ

దానదిని వారు గాంచిరి దారి నడుమ.

82.

చ. కనుగొని సంతసించి నద్దికై కరము లుక్కిలింది మొక్కి-రే

ప్రను దరిజేరి నావపయి పూర్వసువాసిని యోర్తు నావికుల

పనిగొని మాటిమాటికిని పార్థినజేయుచు నుండ నావికుం

డనుశయ మండకుండ నను నాముసలమ్మకు నిట్లు గ్రమ్మర. 83.

ఉ. నావను దాటవచ్చెడి జనంబుల ద్వాదశులై బీదల
 స్వేపుర గాంతు వార లొక పీస మొసంగకె యెట్లు పుచ్చెదన్
 జీవిక కేవు నీనియెడ జెచ్చెర డిగ్గు మటంచు బల్కుగా
 నావెడగుంబడంతి ముఖ మక్కట వెల్వెలబాట నూన్పడెన్. 84.

ఉ. ఆవిషయంబు నంతయు సమగ్రముగా పరికించుచున్న యా
 భూవిబుధుండు సిగ్గుపడి ము న్ననుభూతముగాని కష్టమే
 నేవిధిదాటువాడ మది యీసతి తా బతిమాలుచుండగా
 “కాపుత” మంచొడంబడనిగండడు మ మ్మెట్లు సేయునోకదా. 85.

తే. గీ. ముసలి జూచిన నామది మసలు జాలి
 యేమి జేయును నిర్ధనుం డెంచ జగతి
 నగలు వసనాలు దక్క యీముగుదవద్ద
 నాణె మొండ్లైన గల్లు చందాన లేదు. 86.

ఉ. ఏమి తలంచి యిట్లు పరమేశుడు మమ్ముల సంఘటింపెనో
 యేమి ప్రమాదము ల్బయగ నేర్పడియున్నవో? యీమె యెవ్వరో
 యేమికతాన నిల్లు త్యజియించి తనంత తెగించి వచ్చెనో
 కామిని చేలచెంగునను గట్టిన యగ్నికణం బగునేమొ నాకెకన్. 87.

మ. అని భూమిసురు డాత్మ నెంచుతటి నయ్యంభోజపత్రాక్షియున్
 మనమం దేమి దలంచెనో యెరుగ హేమంబైన హారసునం

దనుమానింపక కొంత ద్వేించియుడ నయ్యార్యపుత్రుండు దా
జని దానిం గొని మేగి నావికునితో సౌమ్యంబుగా నట్లనుట. 88.

తే. గీ. ఓయి! నావకు కేవుగా నీయవలయు
నల్పధనమున కిత్తు నీహోటకంబు
నృద్ధభామిని! మమ్ము దరింపజేయు
మయ్య! యియ్యేటి గురుడు భవాబ్ధి వోలె. 89.

వ. అనుటయు,

కం. జయవర్ధను గీర్తింపుచు
నయమున దోయంగ బూనె నావికు డంతఁ
పయనింపసాగె నవ్వయు
నయతంబుల నతులు నుతులు సర్వణ లిడుచుట. 90.

ఉ. తివ్వలి యొడ్డు జేరిన యనంతర మందరు నావ డిగ్గి పో
నవ్వ క్రమంబునక జయుని యంతికసీమను జేరి పల్కు నే
నెవ్వలన న్మఱొండు గతి యేర్పడ నట్టి యనాథ మౌక్కుడక
బువ్వయు పుట్టి మిచ్చి నను బోచిన నిచ్చలు నంకి పెట్టెనక. 91.

తే. గీ. అనుచు బతిమాల నటులె రమ్మచు నతడు
దైవ మేమేమి జేయఁగ దలచినాడో
అని విచారమగున్ డగుచు నరగజొచ్చె
“హేల” యసయెడి పట్టణం జేగు తోన. 92.

వ. అంతట నాసాయంకాలంబున కా మువ్వరునుం బోయి, హేలా
పురిం జేరి, యం దొక సత్రముం బ్రవేశించి, నాటిరాత్రి కట భు
జించి, శయనించి రంత మరునాడు. 93.

శ్రీ. గీ. కోడి కూయంగనే మేలుకొంచు జయును

కాబ్యకృత్యంబులను దీర్చి గడగి ప్పాన
మాడి నొసట విభూతి పొల్పార దీర్చి,
వీటివణిజుల వీక్షింప వెడలె నంత.

95.

కం. పంచాంగము గొని విపణికి

సంచితగతి నేగి వణిజు లాలింప ననెన్

మంచిదొ కాదో గ్రహముల

సంచార మెఱింగి తెలుపజాలుదు మీరున్.

96.

కం. నచ్చినచో మీజాతక

మిచ్చిన ఫలములను వ్రాసి యిచ్చెద నిజమై

చెచ్చెర జరిగిన పైమీ

యిచ్చయు నాప్రాప్తి దనరు నే ముండు నికన్.

97.

శ్రీ. గీ. మాది గోదావరీతీరమందు నొక్క

సల్లె దీర్ఘయాత్రల శేయపయన మైతి

మంత తోవలో దొంగలు కొంతమంది

ముల్లెల్లెను మావద్ద కొల్లగొనిరి.

98.

వ. మేము మువ్వర ముంటిమి. యీరోజున కేగు భోజనపధార్థంబుల

నిప్పించిన జాలునని సయుక్తికంబుగ జెప్ప నవ్వణిగ్వరులు నట్లయని
యనుమతించిరి.

99.

ఉ. ఆతడు వ్రాయు వ్రాతలు యథార్థములై దనరార జూచి వా

రాత్రతమోద మంది విసయంబున బిల్చుచు మాకు నిచ్చులున్

జాతకము ల్విచారణ మొనర్చి శుంబులు వ్రాసి యిచ్చినట్
పాతికరూకల న్నియతి మానక యిష్టుము మానమాసమున్. 100.

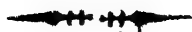
క. అని చెప్పిన జయవర్ధను
డనుమోదము నంది తాటియాకుల యిల్లున్
గొని యద్దెకు నట జేరెను
ననజాస్యము మానదాయె వనటంజెందన్. 101.

కం. హేమారుణజయవర్ధను
లేమా! మాట్లాడ కెందు కిట్లుందుకో! భా
ర్యామణియును భర్తయు గా
రేమో? యని ముసలి యెంచ దెన్నకు మదిలోన్. 102.

తే. గీ. జరుగుచుండగ నిట్లు స్రస్థావనమున
నొక్కరోజున వర్తకుం డొక్క డనియె
రత్నవర్తక మందు దలంపు గలదు
రత్నపరిశీలకుడు గావలయు నటన్న. 103.

తే. గీ. దాన నాకు నొకించుకొనిరిచ
యం బటంచు జయుం డన నట్లె యైన
సింక మాకేమి కానలె? నేల పరుగు
మీకె యిచ్చెద మేబదిరూక లెలమి. 104.

ప్రథమా శ్వాసము
సమాప్తము.

జయవర్ధనుడు.

ద్వితీయాశ్వాసము.

ఉ. ఆపురి రామకాంతు డను నట్టి నృపాలకు డేలుచుండె వా
డేపడతిగ గనుంగొనిన నేమరకుండగ నాటిరాత్రి యే
పాపవిభీతిలేక తన పాన్పున జేరిచి కూను; దానికిన్
కాపుర మూశినన్ సరె; జగంబు తనున్ శపియించినన్ స

క. మంత్రీయు నృపతికి ననుగుణ
తంత్రీవిదుం డగుచు నిష్ఠతను బేర్పడి తా
మంత్రీణము మాని యబలల
జంత్రీముల పగిది దెచ్చి సమకూర్చు సదా.

తే. గీ. ప్రజల నజ్ఞాక వెట్టెడి వారి గాంచి
యెవ్వ రేమనగల? రన్న నెవడు వినును
కంచెయే చేనుమేసిన కా దటంచు
పల్కువా రుందురే యన్నపగిది నుండె.

ఉ. రాజ్య మరాచకం బగు తెఱంగున నుండెను ధర్మకార్యము
పూజ్యము లయ్యె మన్మథుని పూజ లనంతము లయ్యె కాం
భోజ్యము లైననస్తువుల బోలుదు రంచు ప్రచార మేర్పడె
వ్యాజ్యము లెక్కువాయె నికద్యాజ్యములాయెను వేదశాస్త్ర

వ. ఇట్టి పరిస్థితిలో.

ఉ. వర్తకు డొక్క డాపురికి వజ్రము నొక్కటి నమ్మదెచ్చి భూ
భర్తకు జూపి దాని వెల పాతిక లక్ష లటంచు జెప్పి త
ద్ధర్తకు గల్లు గౌరవ మెద స్తహియించి తదీయమూల్యమున్
పూర్తిగ నెంచి చెప్పు డన బోషితరత్నపరీక్ష కాళితోక్. 6.

వ. వారలును తదీయరామణీయకముం గాంచి, వివిధంబులుగ వెలలం
జెప్ప నసంతృప్తుండై సచివున కావజ్జిం బిచ్చి, యప్పరింగల రత్న
పరీక్షకులకుం జూపి ధరల్ దెలసికొని రమ్మని పంచె. అట్లు
పోయి యాయమాత్యవరుండు తత్తత్పరీక్షకులకుం జూపిన. 7.

ఉ. తొమ్మిదిలక్ష లీమణికి తోసముతోడత నీయవచ్చు నా
నమ్మిక యంచు నొక్క డను న్యాయము వింశతిలక్ష లీయ నా
నమ్మిక యం చొకం డన గనంగను నిర్వదియైదులక్ష లీ
సమ్మత మంచు వే టొక విచక్షణు డయ్యెడ బల్కె ధీరతక్. 8.

ఉ. చెల్లును దీని కీలలువ జెప్పగ నంచు నిరూఢితేకటన్.
తొల్లి విధాన నెవ్వరికి దోచిన రీతిని వారు జెప్ప దా
వల్లె యటంచు బోయి జయవర్ధను చేతికి నీయ నాతడున్
కల్ల నిజంబులం దెలియగా గనుచు నివ్విటచె నిజోష్ఠమున్. 9.

తే. గీ. వహవ! యంకంబు వర్ణింప వలనుగాదు,
కాన నీవచ్చు దీనికి కాని యొకటి
అంచు బల్క నిర్విణ్ణుడై హాస్యమాడు.
చుంటివా? యబ్బి మయ్యె నీయుబుసు వినన. 10.

క. అనువా? పరిహాసం బది

జనపతికార్యంబులందు జడమతి' యోహా'

చనుదెమ్ము రాజసభకును

మనియెదె? భూపాలకోపమహిమకు గుటియె.

11.

న. అనుచు నమ్మంత్రీ జయవర్ధను డెంతజెప్పినను వినకతోడ్పానియేగి
యామూలాగ్రింబున రాజునకు నిచ్చేదింప నాతడు జయవర్ధనుని
దిష్టమొగింపబె.

ఉ. ఏమది దారుణంబు కనవేమయ విపుడ యింతగర్వమా
భూమిపతిత్వ మూని కకు పూజ్యుడనై దనరారు నన్ను నీ
వామికనూని యిట్లు పరిహాసము చేసెదె? కాదటందునా
యీమహానీయవజ్రిమున కీయసదైన ధర్మ వచితువే.

13.

న. అనిన భూవిభు మాటల కడ్డంబై భూవిబుధుం డిట్లనియె.

14.

చ. నిజమగు వజ్రిమైనయెడ నిక్కమె యావెలచేయునంట, యే
కుజనుచు చెప్పె మీ కెదియొ కూయగ, నేమగునయ్య దీనిలో
నిజమును జూపెదగ గనుచు నే డిదె యుచని దానిలోహపుణ్
ధ్వజమున గొట్టగా ననియు తక్షణ మాయెను వేయి వ్రక్కలై.

15.

తే. గీ. వజ్రిమది వజ్రిముననె చీల్చంగబడు న
టన్న లోకోక్తి యెటుగ కె యున్నవారె?
నా వచించెడి పలుకు చందమ్ము గనక
కోపపడినను లాభంబె కువలయేక.

16.

ఉ. వాని వచోనిగుంభముల వాని వినమౌత వాని శాంతమున్
వాని విశేషనీతియుతభావము వాని పరీక్ష దక్షతన్
వేనికి గల్గుభోవనుచు బేర్కొనుచుండగ నానభానదున్
వాని నహేతునిందలకు బాల్పడజేసితి నంచు భూపురున్.

17.

క. సిగ్గిలి దా జయవర్ధను

దగ్ధరకును బోయి వినయతత్పరమతియై

యె గొనరించితి వాక్కుల

తగుడు కోవంబు నుడిగి ధరణీదేవా.

18.

క. ఒనరించివారు మీరలు

ఘనతర మైనట్టి యిట్టి కార్యము నాకై

యనుచును తోడ్కొని తగు నా

సనమున గూర్చుండ జేసి సాదరబుద్ధి.

19.

తే. గీ. నేడు మొదలుగ మీరలు నియతి నా స

మక్షమనయంద రత్నచరీతుకు లయి

వరలగోరెద జేతంబు వందరూక

లిస్తు నంగీకృతిని దెల్పుకీ యటన్న.

20.

వ. జయవర్ధనుండు వల్లె యని తత్పదం బభిరోహించె. రాజును జయ

వర్ధనునం దమందాదరుండై యొప్పుచుండ కొంతకాలం బరుగు

నంతలో మంత్రి దురంతవ్యాధిపీడితుండై దివి కరిగిన తత్త్వానం

బుడు జయవర్ధనుండు నియుక్తుం డయ్యె.

21.

తే. గీ. ఓడ లగు బండ్లు బండ్లగు నోడ లొకపు

డమవస చనంగ బూర్ణిమ యరుగుదెంచు

కష్టసుఖములు బండ్లిచక్కోములపగిది

నఖిలజీవు జీవితమందు దిరుగు.

22.

సీ. ఏమూల జూచిన నెంతైన ననర్థమా

దానధర్మంబులె దనరుచుండు

ఏవంక జనుచున్న నితిహాసపూర్వక
 వేదశాస్త్రంబులె వినగ నొప్పు
 ఏప్రక్క గనుగొన్న నింపుమీరెడి సత్త
 పాఠశాలావళుల్ ప్రిబలుచుండు
 ఏదిక్కు చనుచున్న నా దిక్కుననె నిర్మ
 లాంబుత్తుకకూపాది తోచు.

తే. గీ. నుచితవైద్యశాలల లెక్క కొకటి కాదు
 పరమసౌభాగ్యభాగ్యసంపన్న మగుచు
 వర్ధిలగ జొచ్చె నల్ల జయవర్ధనుండు
 సచివు డైన కాలంబున నచిరగతిని.

23.

తే. గీ. జయుని సన్నుతి జేయని జనులు లేరు
 ప్రబల మగు ప్రేమ బొందని ప్రజలు లేరు
 వాని నుడి గట్టవడనట్టివాడు లేడు
 విభిడు మారాడలేడింక వేయు నేల.

24.

క. ఎన్నెందును హేమారుణ
 గన్నెత్తి కనండు తన యగారమునందే
 యున్నను కన్నెయు చూచుట
 సున్నసుమీ వన్నెకాని సౌఖ్యకయపుడు.

25.

క. హేమారుణ కేలోపము
 నామంబునకేని లేదు నాకీమణి దా
 నేమాత్రము భోగంబుల
 కామింపద యట్టులుండ గాంబు మమో.

26.

కుందుచునుండు సదా గో

విందుని నెమ్మదిని నిలిపి వీడక జపమున్

పొందుగ జేయును జయనకు

నెందే నుపకారములను నెంచుచు జేయన్.

27.

ఈమె యిట్లు జయవర్ధనుండు జూపు నాదరాతిశయంబులకు సం
తోషాశ్చర్యవిషాదంబుల నందుచు నొకవిధిని కాలంబున్ వెళ్ళబు
చ్చుచుండె. జయవర్ధనుండును హేమారుణాప్రసక్తిగాని, తదీయ ద
ర్శనంబు గాని సక్తంబగునెడ మన్మథవ్యధావ్యధితమాననుండె. 28.

వీణానాదాలాపిని

యేణాంకమృగాయతాక్షి నిందిందిరస

ద్వేణిన్ మృదుతరపల్లన

పాణిన్ సుశోణి దీని బాధన్ దరిమె.

29.

గీ. అని విమోహితు డయ్యును యంతలోన

తెల్వి గనుగొని తనయందు తీసిలేని

యన్యసతి బల్కిమై గవయంగ నెంచు

టదియు నిహపరంబులకు సన్యాస మిచ్చు.

30.

అని మతిమరల్చుకొనుచుండు నిది యిట్లుండె.

31.

గీ. రజకి యొక్కతె నిత్యంబు రాజగోహ

మంత్రిగోహములయందు నంబరము లుడుకు

నంత నొకనాడు మంత్రిగృహంబునందు.

వస్త్రముల గొంచు రాజన్య వసతి కరుగ

32.

తే. గీ. తమ గృహానకు వచ్చెడి తరుణమందు
రజకిచెంగట వసనాల రాజపత్ని
గనుచు ప్రియించె నేరి వి వ్వసుచు నదియు
నమ్మ! యిది మంత్రిగారి వస్త్రములు లనిన.

33

ఉ. ప్రియ మదెంత? మంత్రీజయవర్ధను భార్యకు పిల్ల లెందరో
సోయగ మెంతపాటిదియో సొంతగు కాంతలు విపులందు నే
చాయను గల్గరంచు పలుసారులు వింటినటన్న భూమిభృ
త్తోయజనేత్రో రజకుతొయ్యలి యొయ్యన బల్కె నీక్రియన్. 34

ఉ. పిల్లలు లేరు ప్రియమున పిన్నది చక్కదనంబు జెప్ప నా
నల్లనగాదు గాని యొక పల్కును జెప్పెద నాలకింపు డా
పుల్లసరోజనేత్ర గను పూరుషు డెట్టి శుకుండుగాని తా
తల్లడ మందు మన్మథుని ధాటికి నాగక జీవితాంతమున్.

35

ఉ. ఆవనితాశిరోమణికి నందమునన్ సరిపోలు నంగనల్
భావన జేసి ఘాడ సురపన్నగగారుడసిద్ధసాధ్యులం
దేవగంగానరారు వచియింపగనేటికి బెక్కుపల్కు లా
భావిని గాంచ గొగిళ్ళుల బట్టి సుఖంపదలంతు భామలే.

36

క. వెళ్ళిన దాదిగ మృతధ
భల్లం బనదగిన యట్టి పక్షతిని గని నా
యల్లమున నుల్లముండదు
పల్లవపాణి! నిజంబె నలికితి జమ్మి.

37

తే. గీ. ఇట్లు నోరార వర్ణించి హేమ నదియు
చనెద తడవాయె సెల వీయు డనుచు బలికి

వలువ లన్నియు జేకొని వెలికి నరిగె

ఇట్టితటి కన్మ్రొలంగి యున్నట్టి నృపుడు.

38.

శా. ఆవాక్యంబుల నెల్ల నాదిసహితం బాలించి భూభర్త సం

భావించె న్మది నెల్లు గాంచినను హేమారూపమే దోషగా

యేవంభూతవభూశిరోమణియ యెందే నున్న వర్ణించి నే

జీవింపగలనే ఊణ బయన నిచ్చి! లోక మే మాశిరళ.

39.

ఉ. అందును మంత్రీభార్యయట యామెను పొందగ నాకు శక్యమే

కుందుచునుండనా టైగువకుళ జొటబాటిన బ్రాణముండ దే

మందు ప్రధాని రీతి కటువయ్యెడునే కయి వచ్చి మేకుగా

క్రందుకొనెన్ మదీయరుచి క్రమ్మతె బూర్వపుమంత్రితోడనే. 40.

ఉ. వందరిలాభమా? రజకభూమిని పల్కినరీతి నూడ నా

సుందరియండచండముల నొక్కపుటి క్కని తోచుచుండె నిం

దిందిరవేణి నొక్కపరినేని గనుంగొని నిల్తునం చెదన్

కొందల మందె కాముకుల కోర్కెల కర్థము లుండనేర్చునే. 41.

క. మరునా శుదయము మంత్రీని

కర మాప్యాయనముతోడ గాంచి కుడువగా

నరుదేరుడు మాయుంటన్

జరముగ నాంభింతు విందు సేయగ నీకున్

42.

న. అని యాహ్వానింప నాజయవర్ధనుండు నాటి మధ్యాహ్నంబున

రాజసదనంబున కరిగె నప్పుడు.

43.

ఉ. రాజు ప్రధానియుం గలసి రాణియ వడ్డన జేయుచుండగా

భోజన మారగించు తటి భూపతిహస్తము నడ్డి “వద్దికన్

మాజయు భార్య రే వెటులు మానక వడ్డన సేయు నిత్యమున్
భోజన మెక్కు నైనయెడ బొట్టకు బాధగదా సతీమణి! 44.

చ. అనుచును సవ్వమోమున నృపాధము డాతని దిక్కు జూడగా
గని సచివుండు యుల్లు మరగా నెడ నుత్తర మీయలేక భో
జనము విసంబు గాగ నిముసం బట నుండగలేక నెట్లా భో
జన మొనరించువానినరునక సతీమించుచు నెక్కునంబునక. 45

శా. దుష్టాచారుడ యెట్టిఘోరమున కిదుర్మార్గముం దొక్కినో
స్పష్టం బాయెడి నీమనోగతము గాసామీప్యమం దున్న యా
కష్టాజ్ఞీవకు రాకుమారికకునై కల్పించి తీయెత్తు నో
భిష్టా! నీతను వేల యాడుకొల గాల్పున్ భస్మ మైపోవదో. 46.

ఉ. హేమను నాదు భార్య యని యీపుర మెల్లెడ వాడు లుగటచే
కామము సందియన్ గలియగావని వెన్కకు జంకుచున్న వా
డామెకు నాకు నైన కథ నంతయు జెప్పిన మత్తు డీతడి
చోప్ప మరియాడవీడి జెరచున్ గద యేమననానో యంచెదన్. 47.

ఉ. కుందుచు నిట్లు సాకొన నకుంతితపుణ్యవశంబె గానిచో
నెందుల కిట్టిమాట వెడడలించెద రిత్తటి మీరు నోట న
న్నందులకేని సత్య మగున త్తొనంపవలె న్నదయ్య మే
మందరమున్ త్వదీయచరణాశ్రితపక్షమువారమేనియన్. 48.

తే. గీ. భక్తిపూర్వకముగ పిలువం నలంతు
మీరు నాయందు ననురక్తి గూర్చు కని
డొంకతిర్వడు నీతి నుటకల్పించి
పిలువ సంక్రిణితాత్ముడై విభుడు బలికె.

తే. గీ. అయ్యో! మాటవరుసకు నేనంటి నింత
మాత్ర)కే పిల్వవలె నొక్కొ- యాత్ర)పడుచు
భుక్తి కేగుట యన నాకు మోదమోదపు
నట్లె వత్తు మీయందలి యాదరమున 50.

క. అను రామకాంతు మాటల
జనియెను జయవర్ధనుండు సంతోషంబుం
గనినట్లు లభినయించుచు
మనసు మనసునందు లేక మల్లడి గొనుచున్. 51.

ఉ. తల్పము జేరి పొల్లుచును తత్క-రణీయవిధాన మెట్లుగా
కల్పన సల్పువాడ నని గాఢవిచారనిమగ్నుడౌచు దా
నల్పుని మాడ్కి నుండ నిశియాటయు నయ్యెడ భోజనం బాగిన్
సల్పగ వృద్ధ పిల్వగ. వెనక బలికె జయవర్ధనుం డిటుల్ 52.

క. ఆకలి లేదు భుజింపను
మీకు వృథాప్రోద్దు వోవు మెసవుండున వీ
డోక ముసలామె తినుమ
నా! కొలదిగ ననుచు బార్ధనము చేయుటయున్. 53.

తే. గీ. చినుచు నావాక్యసరణిని విభుని పుత్రి
జయిని కేదెయ్యో కష్టంబు సంభవించె
ననుచు నెంచి శతవగు కార్యంబె యైన
జూని డిర్ప నెంచెను గాన దాను వచ్చె. 54.

న. అట్లు వచ్చి కవాటంబు మాటున న్నిలచి యాయవ్యకు చె
ప్పదానివలె నిట్లు వత్కె. 55.

క. ఇద్దమత్తులైన పురుషుల

కిద్దర సాధ్యంబుగాని దెదియో చెపుమా

నృద్ధపు నీవెరుగవె యీ

పద్ధతు లిక్కరణి మరుగ ఫలమా చలమా.

56

క. లేరా! తన భృత్యులు వా

రారా! పని దీర్చు నక్కరకు రాదగరా

వేరే భావించుకె వా

చారా! కృతకృత్యు లెట్లు లగుదురా చెపుమా.

57.

క. అని వనజానన బల్కుగ

విని జయవర్ధనుడు మదిని వీతభయుండై

యనె ముదుసలి పడతిం గని

విను మామూలాగ్గ మేను వినరింతు నిట్లె.

58.

ఉ. రాజును నేనునుం గలసి రాణియె వడ్డన చేయు చుండగా

భోజన మార్గించుతటి భూపతి హస్తము నడ్డి “వద్దికన్

మా జయు భార్య రే పెట్టులు మానక వడ్డన చేయు నిత్యమున్

భోజన మెక్కువైన యెక బొట్టకు బాధగదా సతీమణీ!”

59.

చ. అని తనభార్యతో బలికి హాస్యయంత్రుగ నన్ను జూచె దు

ర్మనసుకు లోలబుద్ధి యని రాజు నెఱింగియు నస్మదీయగా

ధను వివరింతు నేని గలదా యనుమానము మానభంగముం

దని తలపోయ బాధ హృదయంబు కలంచి హరించి మించెడిన్. 60.

క. పిలువకపోవుద మనుకొన

నలతిగదా పిలువు మంచు నడిగినవానిన్

తలపడి పాకము నీవే

లలితముగ నొనర్తు వన్న రసహీనంబా.

61.

జే. గీ. అనుచు నేమేమొ బలుకబో నంతలోన

ను త్తరం బిడుటకు సమాయత్త యగుచు

అడుగు లొకరెండుమూడు ముందిడగ హేమ

కట్టిగతమయ్యె జయుని యాస్యంబు తొల్ల.

62.

ఉ. మాచినయంతనే జయుని సొంపగు రూపము హేమ మానసం

బేచెడి మారబాలమన నేపుగ లాగెడి నాత్మ కంఠలో

పూచిన పుచ్చపూవునలె బొల్పెనలారెడి చంత్రబింబమై

దోచెను వాని యాననము తోయజనేత్రికి యట్టి పట్టునకా. 63.

ఉ. ఆతని సర్వసుండరత కబ్బురపాటును గన్న తత్ఫలీ

చేతము కళ్ళెముల్ దెగుట స్వేచ్ఛను బర్వెడి యశ్వముం బరకా

పూతచరితునందు బడిపోయి యెటు ల్మరలంగబోక య

ప్రాతలిరాకుబోడి వశమందున నుండకపోయె నట్టిచోకా. 64.

ఉ. ఎంతటి సోయగం బితని దెంతటి మాధురి వాక్కులందు నిం

కెంతటి శాస్త్రపాండితి యదెంతటి నీతివిశేషభావ మిం

కెంత యుదారతాగమ మిన్నిటికంటెను సంతతంబు నే

చెంతన యున్న నోర్పుట విచిత్ర మసాధ్యము ధాత కేనియకా. 65.

సీ. దొండపండును మీరి తుఱగించెడి మోని

నొక్కింత గోలుట యోష ఫలము

వెడనయై కనుపట్టు వీని వక్షం బాన

నీనగతోజముల్ పేరుఫలము

నవమస్మధుని బోలు నవయావనుడు వీని

తగ నాగిలించుటే తనువు ఫలము

మురిపెంపు గరువంపు ముద్దుగుల్మేడు వీని

చెక్కిళ్ళ ముద్దాడ జీవఫలము

జే. గీ. వాని యమృతోపమానమా వాక్యములను

విన్నచో నద్దయే వీలున్న ఫలము

యిట్టి పురుషుని గూడఁగ నింతు లెంతో

పుష్కరజని జేయగా నలె పుణ్యములను.

86.

వ. అనుచు మదనకృతమదోక్తుటయై కొంతవడి కా మదపతి మంద
స్వరంబున.

87.

జే. గీ. ఇతమాత్రానుపనికినై చింత యేల

నన్నియుం జక్కపఱచెద నవనినాథు

భోజనమునకు పిలువంగ బోవనచ్చు

లేచిభుజియింపజను నన లేచె జయుడు.

88.

ఉ. భీతి నొకింత వాసి స్మృతిపీనురు కన్గొనలకా గనకా ప్రదా

చేతము నంద్రు గోరు దనచేరిక నుద్ధిస సుందరాంగు నీ

పూతచరిత్రు వీడ దలపోసితి నే యని కుందు నింత కొ

ర్నాత్రను నాత డేలుకొనునా? యని పంశయ మందు నెప్పుడికా. 69.

చ. మెనకబోవ భోజనము మిక్కిలి వెక్కన మాయె నొక్కచో
మసలుట భార మాయె యగమా! యని దోచు విమేషమాత్రముం
బాసగదు నిద్ర కంటికిని బొత్తిగ పొత్తికి నేమి దోషమో
విసముగ దోచె నీరములు వీనుల శక్త విశేషిని జెప్పినకా.

70.

ఉ. చల్లని చేతుల నిగుళుకబాపి సమస్తచరాచరంబులకా
మెల్లనదాకి కష్టముల మేళదొలగగజేయు రేవతి
వల్లభు డేమొకో విరచాబాధను కొందెడి హేమగాల్మీవుకా
భల్లనిభాంశుభూతములు బాధలనెట్టు నిదేమిచిత్రమో? 71.

ఉ. ఖండలు నిద్రానుడుతఱి నాతని గాంచగ మెల్లమెల్లగా
నుండరి కొంతమూర మటుజొచ్చి కరంబు వడంక దేహమా
ముందున కేగలేక నిజమూర్ఘత నెంతయు తిట్టుకొంచులో
గుందుచు నేగు చా వెనుకకు మతి ముంచున కంత వెన్నునకా.

న. ఇట్లు కంఠు సంతాపనంతపు చిత్తయై యుండు. 72.

సీ. పాగ్గిచీకెనావభూషాలమరదునానిడ్డ
దీపించుసింహారతిలక మనగ
ఇంద్రాణి మెడతోన సొంగ్రమై గనుపట్టు
కాంతు లీను ప్రవాళఖండ మనకా
పూర్వద్విగ్ధాడిమిభూజంబు బీజనం
పద దోప పండిన పండునంగ
తిమిరంబు గాల్చగ దేవదేవుడు పోయి
పొడ వైన నిప్పుల పో వనంగ.

శ్లో. గీ కాకకులములు జీకట్ల గాము మేము
కాకులమురూపుమాపక కావుకావు
నునొకరు రొదజేయబొంద నయ్యంత బాడమే
తోయకుమాబంధు సప్రేడు తుమ్మగిరిని. 73.

ఉ. అంబుజమిత్తు డాకసమును దుదయింపకమున్ను లేచి కా
ల్యంబుల నెల్ల దీర్చికొని హాయిగ న్నానము చేసి యున్న మా
శ్వం బాకదాని నెక్కి నృపు నన్నిధి కేగ మహిధపురంబు నె
య్యంబున గారవిందో యుతితాననముర గెనబావి యట్లనుకా? 74.

తే. గీ. వినత యనియెడుచావుత్తి విభు డితండు
వాస మితనిది కేయూరపట్టణంబు
దాని యధిపతి యూర్మయధ్వజుడు వాసి
మంత్రీ కొమరుండు పీనిని మదను డండుగ్గి. 76.

వ. అని తన దాపున కూర్చుండి యున్న జామాతం బూపి యన్యోన్య
పరిచయం బొనరించిన జయనర్థనుండు మదనుని గాంచి యాదరం
బున నిట్లనియె. 77.

శా. ఏశాస్త్రంబుల నభ్యసించితిరి మీకేశాస్త్రమం దాదరం
బాశ స్తప్రతిభుండ! తెల్పుగదె నీకొచ్చెరు పాండిత్యమం
చాశంసించిన మంత్రీసూనుడును గానాధీతి నాదంచు మీ
కేశాస్త్రంబుల నభ్యసించితి రటం చేపాతి ప్రిశ్నింపగన్. 78.

క. మదనున కిట్లును జయు డే
జదివితి వేదంబు జ్యోతిషంబును కొంచెం
బెదియో చదివితి గానము
మొదలగుకళలందు వేద్యముల నెల్లన్. 79.

ఉ. గానమునందె నేనెప్పుడు గాటపుసాధన జేసియుంటచే
గానను వేటుశాస్త్రముల గాని, చరిత్రమజేసి యుంటచే
గానను మత్సమున్ బరుని గానకళన్ జయ మందగోరి నే
మానక దేశదేశముల మన్నన లందుచు నంచరింపుడున్. 80.

క. మదనుం కిట్లుగ నేవో
పదనగు గర్వోక్తు లాడ బ్రేరంభింపన్
మదిలో జయుడును జింతిలి
తుద కెట్టులొ తెగి వచింపదొడగ నతనితోన్. 81.

తే. గీ. ఒకని మించెడివాడు వేరొక్కఁడు
నంత మెక్కడ చదువుల కంచు బలుక
సహజగర్వాంధుడైన యాసచివనుతుడు
కటకటం బడి యార్వచ్చే నిటుల పలికె. 82.

తే. గీ. నేను జీవించియుండగా గానమందు
నారులు గెలుచుట యను మాట యోటుమాట
ద్రవిడకర్ణాటు లాదిగా దాక్షిణాత్య
లెల్లరు నమస్కృతులు జేసి డిల్లవడిరి. 83.

క. నాగొప్ప నేను జెప్పుట
యోగంబని యెంచి యెందుకంచని యుడుగ్గ
వాగాడంబర మెంతగ
సాగించితివయ్య యిచటి సభ్యులు పినగ్గ. 84.

క. అను వాని మాటలన్నియు
విని జయవర్ధనుడు మదిని వింతయు కోపం
బును పొంది పీని నువమిం
తన యణపగవలె నాను దలచి వచించెగ్. 85.

ఉ. కాలము గొడ్డువోయెనె! ప్రకాశము నందరె తార లట్లు తే
మూలనొ యున్నమాత్రమున పోవునె తత్ప్రతిభాప్రభావ మీ
పాశముదానికే నిటుల బల్కగవచ్చునె? న్యాయ మూనె ని
రూపితనందు మీప్రతిభ పూర్వసమంచిత మైన దంతయుగ్. 86.

క. గర్వము సర్వజనంబుల
కర్వము దైవంబు దాని కనుమతి నిడునే

పూర్వ మణంగడె? గరుడుడు

ఖర్వం బగు గర్వ ముడిగి కమలాపతిచేకా.

87.

క. అన మదనుడు తల నూచుచు

పని లే దిక మీరు శ్రమను పడకుచు వృథగా

ననునైనా రప్పింపుడు

కనియెద నవ్వాని శక్తి కలహ మేల్కా.

88.

వ. అను మదను నుడువుల నాలకించి జయవల్లభనుడు సృష్ట్య కోర్
భుండ్లై యిట్లనియె.

89.

క. చేయింపుడు సభ రేపే

నాయోపనయంతవట్టు నయమున నేనే

గాయకుడ నగుదు సభకుకా

నాయకు నేర్పరచి చెప్పుడు న్యాయము దీర్చకా.

90.

క. గలిచిరవారికి నన్నుకా

గలిచితి రీ రంచు వాగ్వికేలాగ్నిగిది సభకా

పలుకగనలె మోమోటము

వలదం చన మదను దంత వల్లె యటన్నకా.

91.

శ్రీ. గీ. బిష్ణు నానానగాయకుల డొక్కరుండు

పురిని వేటొక్క ను గీతబుఘుడు కంఠం

పీనినో లేక వానినో గాని పిలువ.

బంజెదను మీకు నిష్ట మేదంచు నాజు.

92.

శ్రీ. గీ. పలుక, పిలిపింపు డెవ రైన పనివత్తు

రని జయుడు వల్కితగు సమయరబు గాన

మా గృహానకు మీరు జామాత గూడి
భోజనార్థము రంధించు భూపు బిలువ.

93.

తే. గీ. వెట్టిచిరునవ్వు మొగమున వెలయ జేసి
ఈనినంబున మాయల్లుడేను గలసి
యింట భుజియింపవలె గాన నేగుదేర
వలను పడచిప్పు డెప్పుడో వత్తుగాక.

94.

ఆ. వె. అనెడు నృపుని పల్కు లాలించి యాజ్ఞయుం
డెంతయేని మదిని సంతస్థించి
నమ్రభాన మానసంబున దొణకంగ
బోయిరా ననుజ్ఞ నీయు డంచు.

95.

వ. ఇంటికిం బోయి యవ్వం జూచి.

96.

తే. గీ. వాని జామాతతాకచే వలనుపడక
రామకౌతుండు కుడువంగరాడు గాన
తనయకుండగ తడ్డింప గడగు మవ్వ
యనుచు భుజియింప నేగె నయ్యవసరమున.

97.

వ. హేమారుణ నెమ్మనంబున నిట్లుగ తలపోసె.

98.

సీ. జయు పేరు మును విన్న చల్లియించు దేహమి
ప్పుడు వానినే కాంచి పులక లోతు
పురుషసింహుని మును పరయ నోడెడి కమల్
నేడు వాడురుదేర నిక్కిలించు
తొలుత నాధీరు వాక్కుల కుల్కుల వీనులి
వ్వేళ తద్వాక్కుధా గోల ధివురు

దేనముక్ నిత్యంబు దలపోయు మలియిప్పు
వీని చిత్రను వీడి వెడల నోడు.

ఉ. గీ. ఎందు జూచిన నాతని సుందరతర
రూపమే గాని యన్యంబు దోప దకట!
యేమి జేయదు సేత సింకెట్టు నాకు
లభ్య మయ్యెను? నెప్పు మేలొనా! నాకు.

99.

సీ. ఏనాటికేనియు సానాథు డనురాగవంతుడై
నోరార బలుకవలయు
నేనాటికేనియు “హేమ! రావే” యంచు
బలిమిమై కొగిట బట్టవలయు
నేనాటికేనియు నేతెంచి నాతోడ
సరససల్లాపముల్ సలుపవలయు
నేనాటికేనియు బోసక నన్నాసి
ముద్దులక గురిపించి మురియవలయు

ఉ. గీ. నట్టి భాగ్య మేనాటికే నబ్బేనేని
దర్పకునినేని పాదాన దన్నగలను
పలుకు లివి యేల యూతాబ్దంబునందు
నీకు నాకున్నె తోడి పూబోడులందు.

100

ఉ. ఇంతకు బాధలం గుడిచి యెంతయు ప్రేముడి విన్నవించిన
నూంతుడు ప్రీతిమై గనునా? కాదని పోవగ బల్కునో స్వచే
తోంతరమందు నన్నెటు సమన్వయముం బొనరించునో మది
యాంతర వృత్తిరీతి దెలియగచుజాలడె? యేమొ? యక్కణ! 101.

ఉ. కాంతుడు వేడిన న్విసక కాటియనెట్టిన బెట్టనిమ్ము నా
పంతము నెగ్గనీక సుమబాణుడు వేచిన వేచనిమ్ము జ
న్మాంతరమందునేని ప్రియు గాదరణంబున కాన్పదంబునై
సంతసమందగా నర మొసంగి ననుక దరిదేర్పు దైవమా! 102.

క. దరిజేరి యాతనికి మని
కరుగగ బ్రాన్ధింతు నన్ను కరుణామయుడై
యరసిన సరియే ధన్యను
విరసం బది యయ్యెనేని విసమే దిక్కొ. 103.

న. అనుచు నీరీతి ననేకప్రకారంబుల నెట్టు లీతని పొందుం గాంచు
దాన నని బట్టరాని తమకమ్మున నమ్మానిని కుందుచుండ. 104.

నీ. బ్రహ్మచారులు వేదపఠనంబు జాలించి
సంధ్యవార్చగ నర స్తుల జేర
పశులమందల పాదపాంసువు పట్టణ
సౌధజాలముల ధూసరము జేయ
గృహీణులు వాకిళ్ళ గృహములతో పాటు
నొదుగుచు లజ్జతో నూడ్చుచుండ
వారకాంతలు మించు నలపు వేషంబుల
విటులకై ముంగిళ్ళ వేచియుండ

తే. గీ. పద్మినీకాంత యపరదిగ్భామగూడ
నేగుచున్నాడు ప్రియు డంచు నెంచి మదిని
కుందున న్ముఖము ముడిచికొనె ననంగ
చేరుకొనె సూర్యు డస్తాదిశిఖరమునకు. 105.

ద్వితీయాశ్వాసము
సమాప్తము.

జయవర్ధనుడు.

తృతీయాశ్వాసము.

తే. గీ. విమలకిరణంబు లనియెడు వెంకిగొలుసు
లింబ మను కుంభమున ముడిపెట్టి వేల్పు
లమృతసాగరమందుండు నమృతరసము
చేదుచున్నారనగ శశి చేరె బ్రాచి.

1.

ఉ. ఆసమయాన హేమ హృదయంబున శాంతి రవంత లేక నా
యాసము నంది చేయదగునట్టి యుషాయము లేమటంచు చింత
తాసముదగ్గించి త్తయము తాలిమినంది యొకింత కంత నృ
ద్ధానవిధంబు జేరి వనితామణి మెల్లగ నేమో బెప్పగన్.

2.

ఉ. ఆదర మొప్పగా ముసలి యాజయవర్ధను చేరి యిట్లున్
భూదివిజోత్తమా! విరిగె బోటికి చేతను కంటకంబు నా
ర్తాదుల గూరగా తరుగు తత్తరమందున దాని నీయగా
కైదుపు నొండు జేకొని తగ్గ చనుదెమ్మనె కొమ్మ నిన్నొగిన్.

3.

తే. గీ. అవ్వ యిట్లుగ వివరించి యాశ్చర్యమందు
నేమి దలపోసెనో గాని యెందో పోయి
పండి నిద్రించె; నింగితప్రాజ్ఞు లెందు
దెలిసి దెలియనిచందాన మెలగుచుండున్.

4.

కృతీమూర్త్యానము

తా. సాధాగ్రంబున నొక్కచోట గదిలో సౌందర్యరాశీకృతఁ
పాథోధిప్రసవప్రభూతరుచిసంప్రాప్తఁ చలన్నేత్రీ దృ
క్సాధిష్టం బొనరించి బ్రాహ్మణు డనంగక్లాంతుడై నిల్వగా
సాధారాధరసీలవేణి చిరున వ్యాస్యంబున న్దోషగఁ.

5.

క. పర్యంకము జూపింపుచు
సార్యా! దయచేయు మిట్టు లనుచును సువచః
పర్యాయంబున బల్కుచు
మర్యాదగ డాను లేచె మానిని యంతఁ.

6.

న. లో జని జయవర్ధనుం నుచితాసనంబున గూర్చుండి దీనవిదనంబు
తేటపడ నప్పద్యేక్షణ నీక్షించి వక్ష్యమాణంబుగ బలికె.

7.

క. ఉపకృతి చేయం బూనిన
నపకృతి యిందెదురయయ్యె నయ్యెయ్యె సతీ
చెవువకా యేకరమున ము
ల్లిపుడున్నదొ హేల దీసి యేగెద నన్నఁ.

8.

వ. సుందరమందస్మితవదనారవిందం బించుక క్రిందకుం వంచి సిగ్గు
వెన్నకుం దిగలాగ నెట్లకేల కన్దజరాగచుక యిట్లనియె.

9.

క. కరమున గా దది విరుగుట
సరమర లేకుండ వేయు నంగళ్ళ శరమఃత్
విరిగెను హృదయంబందున
తరుణీమన్మథులు మీరు తగునే తడయఁ.

10.

చ. కరమున నున్న రత్నమును గన్గొనలేక సుమారమందున
స్మేరయుచు నున్న గాజున కమేయపుయత్నము లేన్నయేని నే

సరయుచు నష్టకష్టముల నంది నిరాశను జేచు మూర్ఖునై
కరము కృశింతు నక కరుణ గావవె నత్విర మార్యసత్తమా! 11.

ఉ. మీ దగు చిత్తమందున నమేయముగా ననుమాన ముండు మీ
పాదము లాన నే నిజము వత్కెద మీరలు శ్రద్ధ సాంతమున్
నాదు చరిత్రము నివ్వినియు నా దగు శీలము జర్చజేసి యా
మీదను చేయగా దగును మీ కెట దోచునో యట్టి కై వడిక.

చ. కల దొక పట్టణంబు భువి కంకణనామము దాల్చి భాసిలున్
పొలుపుగ నప్పురిం గలుగు భూవిభు డొక్కఁడు సూర్యయధ్వజుం
డలరెడు సర్వమానసము లాతని ధర్మపథైకపాలనన్,
కలిగితి నొక్కతెన్ సుతను కష్టపరంపర లెల్ల సూర్యగన్. 12.

వ. ఏకకాత్మజాత నగుటంజేసి మదియశితరులు గారాబంబున బెస
చుచు సంగీతశాస్త్రాభ్యాసముం జేయింప నిశ్చయించి, కలాధరుం
డనియెడు నొకానొక విప్రుం బిలిపించి, తత్సన్నిధానంబున
మంత్రీసుతుం డైన మదనుం డనునాతని జతపరచి నన్ను నియో
గించె నంత. 14.

క. మదనునకు నాకు మదిలో
వదలక మైత్ర్యంబు జెరిగె వయసును విద్యా
పదవులు వర్ధిల్లినటుల
నదయహృదయ! విన్నవించు సత్యము జమ్మి. 15.

తే. గీ వానియందున నాకున్న భావ మెన్న
సోదరాత్మక మైన దో సుందరాస్య!
అతనికిని గూడ పట్టులే యనుచు నేను
దలచుచుండెడిదాన నద్దానిమీద. 16.

క. ఒకరిని విడువక నొక్కర
మెకనక్కెము లాడుకొంచు నెక్కాలంబుక
ప్రకరముగ వల్ల వేయుచు
సకలంబును నేర్చినాము సంగీతంబుక. 17.

క. ఇట్లుల కాల మరుగ జూ
పట్టంగను నాదు మేన పటుతానుబ్బం
బెట్టులొ గని నాతండ్రియు
కట్టడ గావించె నుండగా నంతిపుక. 18.

ఉ. ఆ దిన మాదిగా మదను నక్షలన్ వైనను గాంచలేనిత
ద్వేదన నాటినాటికిని వీడగ హాయిగ కాలమెద్దియో
మాదిరి నెట్టుచుండ పదిమాసము లేగిన యొక్కనాడు గా
కాదరదీనతల్ తెలుపునట్టుల యంజెను వ్రాసి పత్రిముక. 19.

తే. గీ. అట్లు మదనుండు వ్రాసి నాకంపినట్టి
కమ్మ యిది యంచు బల్కి యొకల్కి యిచ్చి
నమ్మినట్లై న దీనిచే నాదు శీల
మెట్టిదై యుండునో మీకె యెరుగ నొను. 20.

తే. గీ. కాని యెట్లు లున్నదో నాదు కర్మఫలము
విధియు నేరీతి మీకు దోషింపదలచి
నాడో! యంచు నీనాస్యయె నాతి పల్క
జయఁడు మొదలిడె పత్రింబు చదువ నిట్లు. 21.

చ. “అథులితదివ్యభోగవిభవాంచితరాజతనూజకుఁ బుధ
స్తతమతితోడి పొండితిని శోభిలు బాలకు చంద్రలేఖకుఁ

ప్రతి యను మాటలేని గుణపాపనికక భవన్తైకమోహనా
 ధృతసుకుమారికి నిర్విమలధర్మిణి కియ్యది హేమకన్యకుక. 22.

ఉ. కంటికి కాసరాకునికి గర్వయిపోయెను నిన్ను జూడ వా
 ల్గంటిరా! యేమి జెప్పదురు గానము సాధన తేయబూస నె
 న్నెంటనె సంచరింతువని వేరుగ జెప్పగనల? దీనినిక
 పంటివె? భోజనంబు కను నెక్కనహా త్వదధీశుచిత్తతక. 23.

తే. గీ. నాదు హృదయంబు నీయందు నాటికొనియె
 సిగ్గు విడనాడి సీతోడ జెప్పుచుంటి
 నొల్లకున్నను నాప్రీతి ముండదింత
 ప్రత్నమైత్రీంబు నైనను పరిగణింపు. 24.

తే. గీ. ప్రతిదినంబును నాకు సంబంధశతము
 వచ్చుచుండుట నాతండ్రి వచ్చినన్న
 పెండ్లి కంచని బలవంతుడైయుండు
 నాశ నీపైన నుంటచే నాగియుంటి. 25.

వ. నీవు నన్ను సోదరునిగా భావించు తెరింగి. 26.

ఉ. ఇంతకు పూర్వమందున మహియహృదంతరభావ ముండు న
 చెంతను దెల్పగక వెరపు జెందుచు మానితి నిప్పు డన్న
 వంతయు భీతి లే దబల! బాగుగ నాపయి గోపిరాజి చల
 పింతువుగాని యా పనికి నెక్కుడు దేసిడి దేమి నెచ్చెనీ! 27.

ఉ. చచ్చిన మేలె గాని యిటు చంనురు బాధకు నోర్వజాల నీ
 వెచ్చని గాలి నాతనువు వేపుచు నున్నది యేమిజేసినక

మెచ్చెదగాని యో తరుణి' మేనను బాణము లుండుదాక నే
మెచ్చ త్వ దన్యసుండరిని మీదట నీ దగు చిత్త మెట్టులో. 28.

తే. గీ. పత్త మైనను వ్రాయు మో పద్మనయన
మిత్రహత్యయు నీ నెత్తిమీద బడుట
నీదు కెమ్మోవిరుచులను నేను గొనుట
కాంచి సంకోష మందెద కనకవల్లి. 29.

వ. ఇట్లు త్వత్ప్రియమితుక్ష మదనుమ' అని జయవర్ధనుండు లేఖరి
జదువుట ముగింప మరల నారాజముఖ యిట్లనియె. 30.

శా. ఆ లేఖ తుదికంట జూచి కడురోషాయ త్తచిత్తంబుతో
నాలో నే మిది నీని కిట్లు గలిగెక హా యిట్టి దుర్బుద్ధి యం
చాలోచించి పిచిత్ర మంది యెటు జేయక మూఢాత్మనై
ఏలీలక లిఖింప నే మగునో వా డిప్పట్ల నం చీగతిక. 31.

తే. గీ. ఎదుట బడి వాని కెక్లైన మదిని మార్పు
జేయుట సమంజస మటంచు చింత జేసి
స్నేహబలమున నిట్లుగ సాహసించి
వ్రాసి యంపితి మరలను పత్ర మొకటి. 32.

వ. "శ్రీమదశేషబుద్ధిమదగ్రేసమం దైన మదనమితుక్షకు కృతానేక
సమోవాళోభయకుశలోపరి హేమారుణ వ్రాయు విశేష మెట్టి
దనిన. 33.

తే. గీ. నివు వ్రాసిన పత్రిక నేను చేరె
నందు గల సంగతుల నెల్ల నరసికొంటి

నీదు విపరీతబుద్ధి కన్నా! దురంత
తాపనంతతి వేగ మత్స్వంతవిధి.

34.

క. అయినది యేదో యైనది

నయన మయి నిశీధ మైన పాటున రేపే
హయశాలవేదిమీదకు

దయచేయుము పూలననికి దరలున మచటా.

35.

క. అటుపైని మాటలాడుద

మెటు వీలగు మనకు నటుల నేమియు మఱి నీ
నటులిటులంచని వ్రాయగు

మిటపై విరమింతు జేయు మీవును నటులే."

36.

తే. గీ. అనుచు లిఖించి యంపి నే నవనిదేవ!

వలయు సన్నాహ పుంతయు వలనుపఱచి

యంతిపురమును దిగవీడి యరుగుదెంచి

మిమ్ము వానిగ భావించి మేలుకొలిపి.

37

న. పుష్పననంబునకుం బయనించుచుండ నింతలో నిశాటవాహినులు
వెన్నంటి తఱుమ మహాభయంబున యథేచ్ఛం బోనిచ్చెడి మన
యశ్వరాజంబుల వేగంబున కోశియును, భానూదయసమయంబు
వరకును మనల వెన్నాడి ప్రయోజనంబుం గానక వదిలిజేయుట
లాదిగా గలుగు యావద్వృత్తాంతంబును త్వనంతకరణగోచరంజే
గదా.

38.

చ. అస విని హాసచంద్రిక నిజాననమందున దోష భూసుకుం

డనియెను శంఖనాదనిభమైన స్వరంబున యిట్లు పొందుగా

వనదుహపత్రిలోచన! యభావవిరక్తిని యిట్లు పల్కితే
విను మత శిష్యుని స్వల్పసేవేగమే చెప్పమ తోడితెచ్చదన్. 39.

ఉ. వానికి నప్పగించి నిను భవ్యచరిత్రుడ నాదు నంచు నే
వేనియు చెప్పబోగ యలివేణి సగద్దకంఠరావయై
తా నను ప్రాణము ల్విడిచి తప్పక ముందుభవంబునందు నిన్
మానక పొందెదన్ పతిగ మామకవాంఛ నిరాకరించుచోన్. 40.

ఉ. జలనిధి సాక్షిగా తరణిచంద్రులు సాక్షులు గాగ వేదముల్
కులగిరు లెల్ల సాక్షులుగ కోయుల సాక్షిగ సాక్షి గాగ బూ
విలుతుడు విన్నవించు వినవే; భవదంఘుల యాన వానిని
నల్లనయున న్వరింప నిది గట్టిగ నమ్ముడు వెక్కు లేటికిన్. 41.

చ. అనవుడు విప్రసూను మనమందున వాటముగాగ నేయు న
మృతసిజ తీక్షణబాణకృతమర్మవిదారణబాధ కోపమున్
వనదుహనేత్రపంక గని పల్కదొడంగెడి నిట్లు “నాయడన్
మనమున నన్యథా గనకుమో! యనఘానము మాను మోనిని.

చ. తనకుగ తానె వచ్చి వనితామణి కోరిన నొల్లకుంట కే
నన శుకమాని నొక్కొ? ప్రవరాఖ్యుడనో జనకాత్మజావిభుం
డనో? భవదీయమానసదృఢత్వపరీక్ష నొనర్ప నెంచి సు
మృతయము నట్లు పల్కి వెత లందగ నీమతి జేసితిన్ చెర్చి. 42.

చ. అనగనె యప్పడంతి శిర మల్లన గాల్కొని సిగ్గు వంపగా
గనుగొను చోరచూపులను కాంతుని పయ్యెడకొంగు చేతితో
బెనచుచు గాళియంగుళిని పృథ్విని రాయుచు విన్నబోయ్యయే
మనకయ నిల్చు తద్వనిత మానస మెన్నగ ముచ్చ బగదా. 44.

శ్రీ. గీ. పల్లవాధరి పాగ్గణాలు పల్లవింప
నంచనడకల మెల్ల నాయకుని జేరి
దాచియుంచిన మందారదామ మతని
కంఠసీమను నైచె నుత్కంఠ మెఱయ.

45.

క. దిగ్గన లేచి జయుడు కే
లొగ్గుచు దరి జేరదీసి యొండొక మూలక
దిగ్గజయానకు వైచుచు
బిగ్గ కవుంగీటిని జేర్చె వేవేగముగ్గ.

46.

వ. అంతట లజ్జ లజ్జపడి పజ్జల కోసరిల్ల నత్తలోదరి చిత్తజవికారంబున
నత్తమిల్లి బిత్తరిజూపుల జూచుచు జక్కవల హసించి నిక్కి పిక్క
టిల్లి కిక్కిరిసిన చన్దుబ్బల నక్కంజజన్వయజాతు నక్కున నెక్కిడి
హక్కిడి భారం బాతని యంద నిడి మోము పై కెత్తి మోముం
జూచుచు మోవిపానకం బాను భారం బాతనియంద బెట్టి, నాల్గు
కెల్లంకుల ధాలోకించు రీతిం జూచుచు వాల్గంటి గీల్లంటువేల్లుల
గూటం బగు పాటవమున నాటజేయ కైటభమగ్ధనుని యాదట
సంపుతుం డాగక వాటము జూచి తాటోటుజేసి తాటించిన కోలలో
యన నొప్ప నప్పారుం డోటువడి యప్పాటలగంధి మనోరథంబుల
నెల్ల క్రమంబున నిర్వర్తించె నప్పు డబ్బాటికి.

47.

డి. చందురు వంటి మో మపుడు చల్లబడెన్ విడిపోయె వేణి త
ఘ్నంధితపుష్పమూల కడు వాడెను వీడెను నీవిబంధనం
బిందునిభాస్వయ న్నలసె నింత చలించెను బల్లవాధరం
బందె నఖిలతాంకములు నంజజయాన పయోధరంబులన్.

48.

౪. అంత కొంతకుం దెప్పిరిలి యత్తన్వంగి తాటంకాంతతరంగితాఱ్ఱి
యుగళంబుల నప్పళించుచు మెల్లగ నిట్లు పలికె. 49.

తే. గీ పొలతులకు సిగు వెలలేని భూషణంబు
దాని విడనాడి యిట్లు మీ దాపు జేరి
నదరియుండిన తొందరపాటు వేతె
దలప వలదని ప్రార్థింతు ధరణిమదన. 50.

ఉ. నావుడు మందహాసవదనంబున దానికి నుత్తరంబుగఁ
భావన సేసి నేమొ యటువంటిది గానియెడఁ నిరుక్తికం
బావనజాఱ్ఱి జేరి బిగియార కవుంగిట జేర్చి చుంబనం
బావగ జేయునే? ప్రియులహావము లిట్లుగ నొప్పు నేమొకో. 51.

తే. గీ. ఇట్లు లానంద మంతంత కినుమడింప
తనుల మఱచుచు నంతలో దరలి మరల
సరసవచనాల నాడెడు సమయమందు
ననియె నుల్లాసమును వీడి యతని కామె. 52.

స్తో. మదను డీపురి జొచ్చి మసలుచున్నా డంచు
వాకుచ్చి కేమిటి? వాని కిందు
గానశాస్త్రమునందు కదనంబు సల్పెడి
వారలున్నారె? యీయూరియందు
బంధుత్వ మేమైన బరగియుండెన? యేమి
తీరికల్లయ్యె నీతీరు తిరుగ
నేనిందు నుటినంచె స్త్రై న గుర్తించి
సిత వీని నిటకు బంపించె నేమి

తే. గీ. కరుణా బూడక యున్నచో కంట పూరు
కష్ట మేదైన మనకు నై కల్పనంబు
చేయు నేమొకొ? యంచు నాచేతమందు
సంతతము తోచుచున్నది సంతయంబు.

53.

క. నావుడు జయుడను నారా
జీవదళేశ్వరణను గాంచి చిటునప్పున “యూ
భూవిభు జామాత యగుట
దా వచ్చెను మదను డిట కుదాత్తత మోయెన్.”

54.

క. మదనుడు వడి బలికడి ప్రి
ల్లదముల విని కూడనంచు గ్రచ్చుట బలుకన్
మదమును విడువక యటులే
నదరగ నాలించి కినిసి పక్కితి నిట్టుల్.

55.

క. చేయింపుడు సభ రేసే
నామోసిన యంత వట్టు నయమున నేసే
గాయకుడ నగుదు సభకున్
నాయకు సేర్పరచి చెప్పుడు న్యాయము దీర్చున్.

56.

ఉ. నా విని విన్న బాటు వదనంబున దోషగ తోయజన్య భూ
దేవకుమారునిం గనుచు దేవరశక్తి నెరుంగ గాని త
ద్యావజనాముతో సరిగ భావన సేసిన బోల రియ్యసం
తావలయంబునన్ గల జనంబు త్రికాలములందు నేనియున్. 57.

క. స్వరముల కల్పనచాతు
నెరవుల లలితంపు కూర్పు నేర్పున వనునా

సరిబేసి పల్లవాదుల

సరిసి నుతింప దర సకానె? యంతటిలోనక.

58.

క. ఆతని తోడను బోరుట

యేతన్నాత్రింబె? తలప నేకైతవమే

నూతగ గొని విరమించుట

యే తగినవిధాన మంచు నెంచెద బుద్ధిక్.

59.

వ. అనుచు జెప్పంబోవు నప్పువుంబోడిం గని మోమున చిరున స్వే

లయ నాజయవర్ధనుం డిట్లనియె.

60.

క. జయ మేరికి చేకులు నప

జయ మెవ్వారికి నటంచు జల్పింపంగక

జయ మన నొక్కని సొమ్మా?

భయ మెందుల కిందు ముందు పర్యేందుముఖి.

61.

క. రేపావాకిట సభలో

ప్రాశితఘనయవనికాంతరాళవ యగుచుక

మూపాటల నాలింపుమ

లోపంబుల నెన్ననచ్చు లోలమ్మగాక్షి.

62.

వ. అనిన.

63.

క. అంభోజనయన యిట్లను

సంభావితసకలశాస్త్రసారులు మీకా?

జృంభించి దొసగు లెన్నుట

డిరభము గని గుడ్డు నవ్వు తీవి దలిర్చుక.

64.

వ. అని వారలు చమత్కారవచనంబుల జన్మింపుచుండ నింతలో. 65

ఉ. కొక్కొక్కొక్కొక్కొక్కో యనుచు కోళులు కూడను విచేమందతన్
జక్కినపుకొనమీరములు తమ్మికొలంకుల తేలి యాడుచున్
చుక్కలు నొక్కటొక్కటిగ సుక్మేను; తిట్టగ నవ్యదంపతుల్
జక్కెరవింటినాని నెడసాయకపంక్తికి జక్కి-కాలమున్. 66.

ఉ. తేనియతిండి బంధనము వీడెను కంజము లెల్ల విచ్చుటన్
మానుగ తత్సహస్రకరమండలి బర్హజేయు సూర్యునిన్
మానిసలీలలామ నవమానము నెంచిన పాతకుండగున్
వీనిని గాంచగూడ దని వేగమె వంచె శిరంబు కల్వయున్. 67.

తే. గీ. జయుడు స్నానాదులం జేసి చలువవలున
లను ధరించి వీణను దెచ్చి రాగరసము
విన్నవారల నెల్ల స్తంభింపజాలు
రీతి బాడ్డిసాధక మాచరించి మించ. 68.

క. సంతసము సాధ్యసంబును
సంతృప్తియు నంది హేమ సంధించెడి న
త్యంతము ఘను లుభయులగుట
నంతఃపురి కేగి గాన మాలింపంగన్. 69.

క. జయుడును సాయంకాలము
పయనం బాయత్తపరచి పంపుచు హేమన్
హయ మొకదానిని జేకొని
రయ మొప్పగ రాత్నభాంతరంబున జేగన్. 70.

- ఉ. కొండరు వేదపండితులు కొండరు కేవలశాస్త్రవేత్తలు
కొండరు గాయకుల్ మరియు కొండరు నిశ్చల దైవవిజ్ఞులు
సుందరకావ్యకర్మకులు జోదులునింక ననేకమాన్యులు
మందిరమంటపంబున సమంచితరీతి నలంకరింపగన్. 71.
- ఉ. ఆసభయందు గల్లు ప్రజలందరు దిగ్గన లేచి మొక్కిగా
నాసచివోత్తముండు మరియుదగ దాను నమస్కరించి రా
నాసమయాన భూపతి సమంచితరీతి జహూకరించి య
ర్హాసన మొండు జూప వినయంబున జేరి వసించె దానికై. 72.
- ఉ. అందల మెక్కి హేమ చని యంతిపురంబున రాజపత్నిచే
బొంది విశేషగౌరవము భూపతిపత్ని సుతాసమేతయై
యందొకచోట జేరి తగునాసనమం దుపవిష్టయై మహా
నందము గూర్చె వారి నయనంబులకు నిజరూపనంపదన్. 73.
- తే. గీ. జయుడు మదనుండు వచ్చి యాసభకు మధ్య
వేదికాంతరమున నుపవిష్టు లాచు
వీణలం గొని తంతుల వేడ్కతోడ
మేళవించిరి ప్రార్థనల్ మిన్నముట్టె. 74.
- చ. తదుపరి రీతిగాళ యటతాళపువర్ణము మూడుకాలముల్
మదనుకు వీణపైని మృదుమార్గమున రుతిసేయ జూచి సొం
పొదవగ దానినే జయుడు పూర్తిగ బల్కుగ జేసి యంత దా
మొదలిడెనొక్కరాగ మదిమోదమున న్మదనుండు బల్కియన్. 75.
- క. రాగము సౌరాష్ట్రంబున
వేగముగా స్వరము నెరపు వేయుచు నెలమిన్.

“శ్రీగణపతి నేవింపన్”

నాగను కృతి బలుక జేసె నయమున దానిన్.

76

వ. జయవర్ధనుడు జేతోమోదంబున న్వాయించి “సరసీరుహాసనప్రియే”
యంచు కృతిని “నాట” యారంభించి భైరవ్యాదిరాగంబులును
పలికింపజేయ దత్తదనుసారియై మదనుండు గృహ్యుర.

77.

క. “బాలా గోపాలా” యను

మేళా నొక కృతిని వేసె మించిన మదితో

నాలాపనాదు లీనుచు

నాలో ముక్తాస్వరంబు నంతట నెరపున్.

78.

క. దానిని వాయింపం గని

మానసమున జిన్నవోయి మదనుం డటుపై

తానము నవరాగంబుల

వీనుల కింపొదవజేసె వీణయ మీదన్.

79.

తే. గీ. అదియు వాయింప గనుగొన్న మదనుండంత

వీణలం దీసి గాత్రాన వేడ్క బాడ

బాగుగా నుండునం చెంతు భానమందు

ననిన నల్లైన గానిం డటంచు జేసె.

80.

ఉ. అంతట తోడిరాగమున నాలవనం బొనరించి సిమ్మటన్

సారితముగా నొనర్చి కృతి సొంపుగ బాడిన వర్ధనుండు వా

మింతగ దానికే నెరవు వేయుచు సుస్వర మెల్ల నంటగా

నంతట వెంబడి నృత్యను ధాహిరిరాగము పాడి దానిలోన్.

81.

వ. గృహప్రస్థారాదులం జేసి “కృష్ణ! మాం పాలయరే దను జాంతకా” యటంచు షక్కులపల్లవిం బ్రారంభించి, విషమాంతరగతి మార్పుల యెత్తుగడల ప్రథమ, ద్వితీయ, తృతీయ, చతుర్థకాలంబుల నంటి పై కాలంబాన శక్తిచాలక మారాడడయ్యె. నట్టి యవసరంబున జయవర్ధనుడు.

82.

క. మెల్లగ షక్కులంబుల

పల్లవి దా మొదలువెట్టి పాడగ మదిలో

పల్లవితు తాట బ్రేక్షుకు

లెల్లరు గననైరి బొమ్మ లేమోయనగళ.

83.

వ. అట్టియెడ మదనుడు లేచి, వినయంబు మొనరించి నిట్లనియె. 84.

ఉ. వందలు వేలు గాయకుల వాద్యుల బాశితి నెప్పుడుకా జయం

బందితి నారుకాలములయందును పల్లవి పాడ గల్గువా

డెందును లేడు నేనె యిటు లెట్టులొ పాడెన నాల్గుకాలముల్

విందయి దోచె కండ్లకును పినుల కిప్పుడు నేమి చెప్పుదుకా. 85.

క. నారదుడో తుంబురుడో

శారదయో వృష్ణికులజనత్యాపతియో

భారుణి జయజై పుట్టెను

గారణ మేదేని గల్గు కతమున నిట్టుక.

86.

క. అని మదనుడు వసి జయన

ర్ధనునకు సాష్టాంగ మిశియై ధన్యుడ ననుచుకా

జనకరతాశరవమ్ములు

మిను ముట్టెను దిశావకాశ మేదుర మగుచుకా.

87.

సీ. బ్రహ్మ దేవునితోడ బగగొని వేదాలు

స్వస్తిగా జెప్పంగ జాలువాడు

శేషాహితో వాడు సేసి వ్యాకరణశా

స్త్రమునందు గెల్వగా జాలువాడు

తర్కశాస్త్రాంభోధి తరియించి నిల్చిన

గౌతమాదుల నోర్వ గల్గువాడు

గానాబ్ధి నొక్క గుక్కగ గొన్న తుంబురా

దుల వాడమున దూల్చగలుగువాడు.

తే. గీ. భూపండితసమితికి భోజపతియు

రాజ్యశాలనయందున రామరాజు

నని జనంబులు కొనియాడి రపుడు ప్రీతి

నున్నవియు లేని గుణముల నన్ని జేర్చి.

88.

వ. ఇంకను జయవర్ధను నెరుంగని మరికొంతమంది.

89.

ఉ. ఆమృదుగాన మామధురహావము లానరసంపు భావమా

కామితమార్గగామి యగు గాత్రజవంబున సొంపు నింపు లా

తామరసారిసన్నిభముదప్రదరూపమ పాండితీమహం

బేనుహనీయపండితున కేనియు గల్గునె లెక్క కన్నగక.

90.

చ. అనితరసాధ్యుడైన మదనాహ్వయు డెక్కడ? సామమందు బా

హ్మణుడితి డేడ నంచు మనమంగు దలంతుముగాని యిట్టి స

ద్ధనుడని యెంచబోము భళి! ధాతకైవంకల బెట్టజాలు నీ

యన యని చెప్పికొంచు జను లందఱు నేగిరి యొక్క రొక్కరై.

చ. చినకరుడేగ బూర్వదిశ తెల్లలవోయెను పచ్చినీసతీ

మణివదనంబు సొరుచెడె మందసమీరతరంగసంక్తులకై

ననజముఖిలలామలను భర్తల రాకల తొందరించె రే
గెను మరు డైదుతూపులను గీటుచు ధాటిగ మాటిమాటికిఁ. 92.

వ. అట్టి సమయంబున క్రమక్రమంబుగ జరుగుచున్న ప్రస్తావనవశం
బున జయవర్ధనున కామదనుం డిట్లుగ జెప్పదొడంగె. 93.

చ. ఇచటికి నాల్గుయోజనము లేగిన యంతట గల్లు కంకణం
బచటి పురాధినేత కలరారెడు ముద్దుకుమార్తె మేలుమేల్
సుచరిత చారిమంబు సురసుందరుల న్నలదన్నజాలు న
న్వచనముకన్న వేరె యిట వర్ణనజేసి వచింపనేటికిఁ. 94.

తే. గీ. అట్టిజగదేకసౌందర్య ముట్టిపడెడి
కలికిమిన్నయు నేనును కలసి మెలసి
యల కళాధరుడను నొజ్జ నాశ్రయించి
గానశాస్త్రము నంతయు గఱచినాము. 95.

క. ఆమెయు నన్నుం గన్నను
ప్రేమించును సోదరుండురీతిని నేనా
సామజయానను గాంచిన
కామంబున మాటలూరి కగుచునుండుఁ. 96.

ఉ. అంతట నామె మేన గననయ్యెడు యావనచిహ్నముల్ మహీ
కాంతుడు భార్యనుండి విని కాంచియు దానికి నుత్తరంబుగా
నంతిపురంబు జేర్చె నపు డామెను గాంచగ వీలులేక నే
నెంతయొ బాధనంది నహి యింపగలేకను తుచ్చబుద్ధిఁ. 97.

ఉ. నాదు నవస్థ గూర్చి కడు నమ్మిక జాలియు బ్రేమ గొల్పు న
మ్మాదిరి పత్రిక నిట్టికి మానిని కంటి దాని గాంచియా
గాదిలి పూవుబోడి మది గాంచెనో జాలిని లేక యేమిగా
నాదృతి జేసెనో? యెరుగ నవ్వల నాకిటు లు త్తరంబిడెఁ, 98.

తే. గీ. అనుచు బల్కుచు లోగడ హంసయాన
యంపియున్నట్టి పత్రియు నందజేసె
జయుడు సాంతము దానిని చదివి చూడ
నందు నాహేళు వాక్కుచ్చినట్లు యుండె.

99.

క. ఆయమనననాటికి నొక
గాయకు జేతేర నాడె గానమునందున్
మాయయ యొక సభ గూరిచి
పాయక నన్నందు మాఱె పార్థిభమునన్.

100.

తే. గీ. ఆ మరుదినంబు సూర్యోదయమున బాడ
నంతిపురమున గనగరా దబల బాడ
“హా” రవము లెల్ల చోటుల నాకరిమిరా
నేమిచెప్పుదు ముదుసలిభూమిజాని.

191.

క. వెదకించిరి వెదకించిరి
వెదకించియు వెదకి వెదకి వేసారిరి యా
మదవతి సంగతి సుంతయు
నిది యని దెలుపంగజాల రెవ్వరుగూడన్.

102

చ; కుడువరు భోజనంబు దమకూరిమిబిడను బాయు బెంగవే
గడవలకొద్ది నశ్రువుల గార్చుచునుండెద రెట్టివేళలం
దొడయడు రాజకార్యముల నొల్లదు నేమియు జెప్పబోడి టి
గొడవకు గొంతకారణము కూర్చుడ నేన యటంచు గుండెడన్. 103.

చ. అది యటులుండనిం డిపు డిదంతయుగూడను దెచ్చి నెత్తిపై
పదిలముగాగ నాకు నిడె బాపపులోకము నేమిచెప్పుదున్
ముదుసలిరాజదంపతులు పుణ్యసమంచితచిత్తు లొక్కనా
డది యిదియంచు దోసముల నాడగ బోరిది చిత్రమయ్యెడిన్. 104.

ఉ. వారల బాధ వాపగను వచ్చినవాదులు తప్పిపోవగా
 నారమణీమణి నైదుకనై యిటు వచ్చితి వచ్చె నాకిటుల్
 భూరమణాళిపూజ్యుడ! యపూర్వభవద్వచనామృతంబుల్
 సారము గోలగా మరల చయ్యన వచ్చెద రేప యేగెదన్. 105.

వ. అస విని జయవర్ధనుండు మందహాసంబున మెల్లగ నిట్లునియె. 106.

ఉ. మీదగు బుద్ధిజాతికిని మీదగు మంచికి మీదు శక్తికి
 నోదము నందకుండునె? యమోఘముగా నెవడేని యంచు నా
 వేదన మాచరించి యిది వేసటగా దలపోయబోక నా
 మోదము నంది మాభననమున్ మముబూతముజేయ రండన్. 107.

క. సరియే యన నుదనుం డపు
 డరుగంగా సాగినార లయ్యురువు రటా
 యరిగిన హేమయు నింటన్
 త్వరగా ముస్తాబు నంది తత్తరపడుచున్. 198.

ఉ. ఎప్పుడు వచ్చునో రమణు డెప్పుడు నేనెదురేగి కౌగిటన్
 జొప్పడ జేతునో మదిని జొచ్చిన తజ్జయకౌతుకంబు పెం
 పొప్పనుతింతునో ప్రమద మొప్ప కపుంగిట గూర్చి సుద్దులన్
 జెప్పుచు ముద్దు వెట్టుకొని చెచ్చెర నెన్నడు గారవింతునో. 109.

క. స్వరమా! తానమ! నెరవా!
 సరి విషమంబుల బలి కెడి పట్నల్లవియా
 తరమా? చాడగ నొకరికి
 సరియేమో మదను డనుట శారద యేమో. 110.

తే. గీ. అనుచు జింతించుచుండె పర్యంకశయన
 యగుచు నింతలోన జయుడె యగసడంగ

నెదుర జన నెంచి డిగ్గ నయ్యందువదన.

తెదుట ప్రత్యక్షమయ్యె నామదను వంత

111.

ఉ. వీరల గాంచి యాయతిన భీతియు సిగ్గును సంభ్రమింపగా

నోరగ లేచి నిల్వబడి యుబ్బెడి సిబ్బెపుగుబ్బదోయిపై

చీర ఘటించి కాంతు ముఖసీమను నోరగ జూచుచుండ నా

సూరిమనంబు నిప్పు సెగ సోకిన లక్కవలె గరంగె నా. 112.

క. జయు జోమదనుని బిల్బుచు

నయమున సమ్మానమిచ్చి నారీమణితో

బిల్బియసఖు డరుడెంచె నినుక

రయమున గని యేగు కాంక్ష రాజీవాశీ.

113.

క. కాపున నో భామిని! యే

భావము మదియందు నిడక పల్కుమ ప్రితికై

కాపును చిన్నతనంబున

నేవిధి మూట్లాడ నోడి యిట్లనె కడకుక.

114.

క. అన్నా! సన్నతచర్మని

సన్నిధి మన పిన్ననాటి చర్యల నెల్లక

మన్నించి పూసగుచ్చిన

చెన్నున నుడువంగ వలయు జెచ్చెర నిపుడుక.

115.

క. ఇంకొక కోరిక వినుమీ

పంకిలమై దనరు నీదు ప్రతీతపుబుద్ధిక

సంకోచింపక వీడ్కొని

యింక నన్ను భగినితో నెంచుమ మదితోక.

116.

క. ఇందుల కొప్పిన యపుడే

పొందుగ భాషింపు మనుచు ముద్దియ పలుకక

మందుగ గొంచినయపుడే

డెండమున న్నాధ్వసాన డీల్పడి యంతకా.

117.

౪. మదనుకు లజ్జ గుంకువడు మానస మొప్పుగ సోదరీమణి
యిదివరకే మదీయహృదయేస్థిత మెల్లను మాటిపోయె నీ
మది గల వేదన ని్పడిచి మాన్యత సోదరభావ మునుమా
యుదిత. దయార్ద్రచిత్త వయి యోర్పుమ నాదగుతప్పు స్థైర్యమా.

౫. నీదు నదృష్ట మెంతని గణించి నుతింతును? నీదు భర్తకు
స్మాదిరి వచ్చు శక్తిగల మానిసి యీ భువిని హుళిక్కి దా
మోదరు పొందుపొందు రమ పోలిక నీకర్మరు నీకు జేసి కో
నాదట గోరి తాబడనినట్టి సతీమణి బోలె దీవునుకా.

119.

౬. అని బహుభంగుల నుతించు మంత్రీపుత్రుని రాజపుత్రి ప్రహర్ష
జనితపులకలలితగాత్రియై వేదిధంబుల గరవించి క్రమంబున నూతా
పితృబంధుహితపరివారంబుల వేర్వేలు నడిగి స్వీయపవిత్రచిత్తచరి
త్రును, తదానంతనభీతికుశలమహానంబాశ్చర్యసంభ్రమావిర్భావా
దులనుం దెలిపి, స్వయంగా హవరనిర్వక్తబుద్ధివిశేషచాకచక్యంబు
లును, తదీయాద్వితీయసర్వశాస్త్రప్రవేశంబును, తదీయగానశాస్త్ర
సర్గశగవిశేషష్టాలపల్ల వ్యాదిసముల్లాసనంబులను, పొగడిబొగడి.

తే. గీ. ఈయదృష్టంబునకు నీవ హేతు ననుచు
లేకయుండిన నాకు ఈరితిభర
దొరకునేయండు నేమేమొ తోయజాన్య
పలుక జయుడు మదనుతోడ బల్కె నిట్లు.

121.

తే. గీ. పొద్దువోయెను మాయుంట భోజనరహ
జేయున మనిన నల్ల దా జేసి తేచి
పోయి పండెద రేపు నే బోయి యూగ్ర
యధ్వజునితోడ వచ్చెద నంచు జెప్పె.

122.

చ. సగము గతించె రే యమృతసాంద్రకరంబుల చాపి జాపి యీ
జగముల నెల్ల మోహమయసాగరమందున ముంచి చూచుచున్
ఖగతుడు నిండుచందురుడు కాంతిలుచుండెను లోక మెన్నగా
నగపడు తత్పరిస్థితుల నాత్మపరిజ్ఞ మనంబు కై వడిన్. 123.

చ. మదనుని సాగనంపగను మానిని! యాజయవర్ధనుండున్
పదవిని జేరి రానగరువంకకు నూరు గజంబు లేగి యాతని
న్నదిలమటంచు వీడ్కొలిపి వచ్చెడి తోవను భూసురుండు నా
మదగజయానతో ననెడి మాటల విన్నను మోద మయ్యెడిన్. 124.

ఉ. పర్వపుచంద్రబింబమున బల్మరు నంకల నెన్నజాలు నీ
హర్వగు నెమ్మొగమ్ము గని యాత్మ విధుంతుడు డెంచి భీతిచే
నుర్వికి చేరినట్టి విధుడో! యి యేమి యుపద్రవంబుకై
బర్హునో! చెప్పజాల చెలి! నైశమ యేగును యింటిలోనికిన్. 125.

చ. అనియెడు ప్రాణవల్లభుని యాదరపూర్వకమైన వాక్కులన్
విని ముదమంది హాసమును వెల్పెడ “మీరు మదీయవృత్తము
స్మనమున శంకజేయుటలు మాని, ననుం గొన నా యవృష్ట మే
మనియెడ; నన్ను బోలు సకియా, రతియా, నహియా, వయామయా.

మ. మరునా డంతట సూర్యయధ్వజుడు సన్మంత్రజ్ఞులు నిమిత్తులున్
వరసేనానివహంబులు స్మదనుడు నృత్తింప దోడొచ్చు చా
నరు డెంచె న్మురిపంపుగూతు గనగా నొత్సుక్యముం జేసి, యీ
సరణిం చా విని రామకాంతుడు సముత్సాహంబు పెంపారగా. 127.

కం. జయవర్ధనుడును దానును
నయమున నెదురుగను బోయి నానావిధులన్
కయిసేసి కంకణాధిపు
ప్రియపుత్రిక జేర్చిరపుడు వేడుక మెరియన్. 128.

ఉ. ఊర్వయ కేతుమం నృతియు నుత్తమఁ జౌ జయు నతఁ గాంచి లో
శర్మము నంది కూతుగని చయ్యన గొగిట జేర్చ బాష్పముల్
సర్మలి జేసి కాల్వలయి నాతి దలన్ దడపంగజొచ్చె మేల్
ఘర్మజలంబుబిందువుల గాత్రము లత్తటి మున్నె చిత్తడిన్. 129.

మ. అల నా మువ్వురు నాల్గుగైదు నిముసాలక్లై విచారంబునన్
పలుకంజాలక యుండ హేమ యను “సీపాపాత్మురాలిన్ ననున్
తిలకింపంగను వచ్చినారె యిటు బీతిం జేసి యోతండి! నా
వలనన్ మీకొనగూతె దుఃఖములు జీవంబేల? ఛీఛీ” యనన్ 130.

క. అమ్మా! యిట్లనియెక వే
మమ్మా! కంటి కగపడితి వంతియ చాలున్
సమ్మోద మయ్యె వగవకు
మమ్మాటికి నమ్ము మంచు ముదుసలు లనుచున్. 131.

వ. కూతు నాశ్వాసించి పదంపడి యితరప్రస్తావనమున మార్మయకే
తుం డిట్లనియె. 132.

చ. చిలుకయు గోరునంకయటు చిన్నెలు వన్నెలు గల్గి యాపవి
వ్యల సుసమాన్తులై యొకరియం దొక రెంతయొ బ్రేమముంచు ని
ర్మలమిథునానురూపముగ మామకపుత్రికి నాథుని స్వయం
వూచి యొరంగుమా యని విధాత ననేకవిధాల వేడితిన్. 133.

క. కూతు ముదముకన్నన్ జా
సూత ముదంబె ముద మూచు మది దోచెడి ని
శ్చితద్విషయము లిప్పుడు
చేతము కృత్రిమంద చిగుకొత్తె దగన్. 154.

స. నిన్నటిదినిగబున మదనుండు నాచెంత కరుదెంచి మీచరిత్రంబు
నెల్ల తెప్పుచు. 135

ఉ. నీదు నదృష్ట మెంతయుచు నేకొనియాడెద నంచు ధీరికణ్ణ
 పాదుకొనంగ జేసి జయవర్ధను సంతతి పాంశితీమహం
 బాదట. రూపసంపదయు నత్యధికంబు నుతించి దెల్పునా
 డాదిగ నామనంబు ప్రమదాంబుధి దేలుచు నోలలాడెడిక. 136.

క. తనుజాతయైన గాని
 తనుజుండే యైన గాని దానొక్కతెయే
 దనరెడ జయవర్ధన! గా
 వున నారాజ్యభర మీకు భుజముల జేరెక. 137.

ఉ. కావున నీవు నీసతియు గంకణరాజ్యము జేరి భూమిభృ
 ద్భావము నుది మిన్ననము పార్థివసత్తముడంచు బిడ్డల
 న్భావముతో బ్రజావళిని పాలనజేయు దటంచు మంచి ప
 రాసహిలం జరింపు; ముద్ది నెత్తిని భారము తగ్గజేయుమా. 138.

క. కన్నుల సాఫల్యము గన
 బున్నాగ! మిముల గనుచును పుడమిని నెదియో
 పున్నెం బంచును జేయుచు
 పన్నుగ భవదీయగర్భఫలముల గాంతుక. 139.

వ. అనిన విని జయవర్ధనుండు రామకాంతుని చిక్కుమొగంబైన
 నాతండుచు సంతృప్తాంతరంగుడయ్యును, విషాదాసాదితనదనంబు
 దేటపఱచి యిట్లనియె. 140.

సీ. బహువిధంబుల బుణ్యపరమార్థముల ప్లాప్తి
 సచివచందుని కటాక్షంబునతన
 దుర్భరదుర్మితి తొలగింపబడె నన్న
 సచివచందుని సమాశ్రితమునతన

నిబిడదుర్గంబులు నిర్మింపజడె నన్న

సచివచందుని చేతిచలువవలన

కౌర్యధైర్యోపేతసైన్యంబు సమకూరె

సచివచందుని సుధీశక్తివలన..

తే. గీ ఇతరపృథ్వీశులు న్దల లెత్తలేర

టన్నచో మంతిర్థివై భవాగ్నివలన

యిట్టి సచివోత్తముని వీడు పెట్టులయ్య!

యనుచు రెండుని మేషము లాగి మరల.

141.

చ. జననము గాంచె బ్రాహ్మణసుజాతికి జెంది తదీయధర్మము

లృననము చేసె రూపమున మన్మథు ధిక్కృతి జేసి సర్వశా

స్త్రనయవిశారదుం డనుచు సత్కృతి గాంచియు గర్వ మేమియు

న్దన మహాభావు డితగానికి దెల్పెడివార లుండిరే.

142.

వ. అని పల్కి మరల విషాదాచ్ఛాదితచిహ్నండు వలె

143.

ఉ. రెండుని మేషము లృగచుకీతిని మాటల నాడకుండి పో

నిం డిది యొక్క మంచివనియే యగు సూర్యయ కేతువంటి భూ

మండలనేత కల్లు డయి మమ్ముల విస్మరియింపకుండగా

నుండి ప్రజావళిం బ్రజ లొకో! యన నేలుచునుండ గోరెదన్ .144.

న. ఇట్లు తీర్మాన్యకాంతంబు మాటలాడుచున్నతటి జయవర్ధనుని

ప్రయాణవృత్తాంతంబు నివ్వని యా పురశ్రేణు లాబాసగోపాలముగ

విచ్చేసిరి.

145.

సీ. నేత్రాల దడివెట్టి నేర్పున మునుముందు

మనుజాధిపుని దిట్ట మానువారు

జయవర్ధనుని ప్రశంస నొనర్చుటకు ముందు

ననసిందు మాపింపనట్టివారు

వనితలు పడబోవు వనటలం బేగొని

భూమిందు దిట్టని బుద్ధియుతులు

హర్షమంతిని దిట్టి పూర్తి గావించి యీ

విభుని దిట్టట మాని విడచువారు

తే. గీ ఆ జనంబున ముచ్చటకైన తేను

మీరు వెడలిన మాబాధ లారయంగ

నెవరు దిక్కయ్య చెప్పు మాకింక ననుచు

జయుని పలదని బతిమాల సాగి రంత.

146.

వ. అట్టి యాప్రజల జయవర్ధనుండు చిత్తకీర్తిని యూరడించి సమాధాన
పలికి పంపివైచి నులుగూడుదయంబున.

147

చ. కతిపయవర్ధముల్ గాలువ కంకణపట్టణమేగి దానికి

హతి యు విష్ణువర్ధనుని వార్తనుబంపియు నందలంబుపై

పితరుల దెచ్చి పూజ నెఱవేర్చుచు వానికి నిత్యమందు! స

న్మతి యు దానధర్మముల నూనక మాన్యుచుజేయునెప్పుడు 149

వ. సతియును దాను సౌఖ్యమయసాగరమందున నోలలాడుచు

కుతుకము మీర మన్మథుని కోరిక లీరిక లెత్తజేయుచు

మీతులను గాంచి వారివలె సుప్రజ నేలుచు దోడిరాజులం

దతిఘనుడంచు బేరుగని హాయిగ నర్థితె వర్ధనుండు దా. 149.

తృ తీ యా శ్వా స ము,

సర్వ ము ను సం పూ ర్ణ ము.